NUMMER 1 DONDERDAG 5 JANUARI 1928 28STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

Indische Tentoonstelling te Arnhem (I. T. A.)

11 Juni—28 Juli 1928.

Met het bezoek aan de tentoonstelling belooft het goed te zullen gaan.

Zoo mochten wij reeds van de volgende vereenigingen bericht ontvangen dat zij hunne Jaarvergadering in het jaar 1928 zullen doen plaats hebben te Arnhem, gedurende den tentoonstellingstijd:

Vereeniging Oost en West.
Ned. Vereeniging van Staatsburgeressen.
Centrale Vereeniging voor school- en werktuinen in Nederland.
Onze Vloot.
Vrouwenvereeniging Arbeid Adelt.
Vereeniging van Indische Verlofgangers.
Vereeniging van Secretarissen van Kamers van Koophandel.
Vereeniging van Directies van Nijverheidsscholen.
Vereeniging de Nederlandsche [illegible]
Zuid-Afrikaansche Studentendag.
Vereeniging van Directeuren van Plantsoenen.
Oostkust van Sumatra Instituut.
Alg. R. K. Middenstandsvereeniging de Hanze.

In ernstige overweging zijn nog vele andere vergaderingen waarvan wij hier alleen vermelden: de Vereeniging voor Volkenbond en Vrede, het Koninklijk Instituut van Ingenieurs, en tal van andere vereenigingen van velerlei aard, terwijl de organisatie van verscheidene Indische dagen wordt ter hand genomen.

Ook werd reeds van vele zijden toezegging ontvangen van het maken van gezamenlijke excursies, zooals van:
De Vereeniging Nederland-Oostenrijk.
De Ned. Bond van Leeraren en Leeraressen bij het Nijverheidsonderwijs.
De Algem. R. K. Werkgeversvereeniging.
De Bond van Directrices van Ziekenhuizen en Vereeniging voor Ziekenverpleging in Neerland en Nederlandsch-Indië.
Verschillende groote Reisvereenigingen en verscheidene Afdeelingen van Oost en West.

(Wordt vervolgd).

Kantoor der Administratie Nieuwe plein 52, Arnhem.

Een nieuw gewaad.

Met dit eerste Nr. van den nieuwen jaargang, heeft het *Kol. Weekbl.* eene verandering ondergaan, waarmede aan een door vele lezers uitgesproken verlangen wordt voldaan, welke verandering ook naar de meening van het Bestuur en de Uitgeefster eene verbetering mag heeten.

De lila-kleur van den omslag, die eenige jaren geleden werd ingevoerd, voldeed nl. zóó goed, dat we thans het geheele blad in die kleur laten verschijnen.

De maatregel welke er mede samen gaat: het doen vervallen van den omslag van zware papiersoort, is genomen om de dubbele frankeerkosten van voorheen te ontloopen; gezien de groote oplaag van het orgaan beteekent dit eene besparing van eenige duizenden guldens 's jaars, welke nu aan het blad-zelve ten goede kunnen komen.

Het ligt in de bedoeling om ook geleidelijk het blad inwendig te wijzigen, door nl. den tekst niet meer met advertenties te omlijsten. Verschillende lezers zijn van meening dat door die „omlijsting" het lastig is een overzicht van de advertenties te krijgen, aangezien men onder het lezen van een stuk dit niet afbreekt, om de advertenties in te zien. Wanneer men een annonce voor een bepaald artikel wil opzoeken, kan men dat veel gemakkelijker doen als de advertenties meer bijeen staan dan tot nu toe en men telkens een pagina om moet slaan.

Deze maatregel kan echter niet onmiddellijk ingevoerd worden, daar de adverteerders hunne contracten afsloten voor advertenties *naast* den tekst; hun toestemming is dus nog noodig.

Wij zijn overtuigd dat — alles bijeengenomen — het *K.W.* door de veranderingen aan aantrekkelijkheid zal winnen; te meer omdat het in het voornemen ligt het blad, meer dan voorheen, van illustraties te voorzien. Het papier dat thans wordt gebruikt is ook zeer goed geschikt voor *duidelijke* afdrukken van foto's en teekeningen.

De redactie hoopt dat een en ander er toe zal bijdragen, dat de lezerskring van het *K.W.* belangrijk toeneemt niet alleen, doch dat allen, die van den inhoud van het blad kennis nemen zonder lid te zijn van „Oost en West", er toe zullen overgaan zich bij onze vereeniging aan te sluiten.

Emigratie van Nederlanders naar Suriname,

door

Dr. TH. LENS,

gep. Offic. v. Gezondheid 1e kl. van de Landmacht in West-Indië.

—o—

Een groot vooroordeel moet worden overwonnen om de waarheid ingang te doen vinden dat blanken in de tropen evengoed kunnen leven en werken als in de gematigde luchtstreek. Aldus prof. Gregory, de bekende geoloog uit Glasgow in zijn „Menace of Colon", uitgegeven bij Seeley Service Lmtd. te Londen in 1925.

Ondanks de talrijke goed geslaagde kolonisaties van blanken in de tropen, ziet men hier te lande de groote wenschelijkheid nog niet in, om een Nederlandsche emigratie naar Suriname te leiden.

Als voorbeelden van goed geslaagde blanke kolonisaties noem ik die van:

Tropisch Australië, waar 200.000 Britsche afstammelingen in goede gezondheid leven. De suikercultuur wordt er geheel door blanken gedreven; in den grooten oorlog waren van de Australische soldaten de Queenslanders de besten.

Cuba, waar na de gezondmaking door de Amerikanen mede door een jaarlijksche immigratie van ongeveer 45.000 blanken het bevolkingscijfer van 2.469.000 in 1913 tot 3.368.900 in 1924 gestegen is.

Grondbezit of blijvende vestiging voor negerimmigranten is er niet toegestaan.

Tropisch Brazilië, waar bloeiende blanke landbouwkolonies in alle staten van de Unie gevestigd zijn en waar in den meest tropischen Staat Minas Gereas van 1922—1926 11.893 H.A. land aan 355 immigranten-families uitgegeven zijn. Over kolonisatie in Brazilië raadplege men: Dr. Daniel de Caroalha, Secretara do Agricultura del Estado Minas Gereas Bello Horisonte, imprensa official 1926.

Nog steeds gelooft men hier, hoe warmer het klimaat hoe zwarter de mensch, waarschijnlijk denkend aan de sneedjes wittebrood in het toastrekje. Men denkt er niet aan dat in praehistorische rijken geheel andere factoren dan de warmte alleen, hun invloed op het ontstaan en de verspreiding der rassen hebben doen gelden. Weinigen bedenken dat Amerika tot voor korten tijd (geologisch gesproken) was ingenomen door een gepigmenteerd ras, van de groote meren in het Noorden tot aan Pathegonië in het Zuiden, dat Australië zwart was van Queensland tot Tasmania evenals Afrika, waar eerst in historische tijden lichter gepigmenteerde veroveraars dan de negers, zijn binnengedrongen. In het Noorden van Europa leeft een gekleurde stam, de Lappen.

Nog steeds gelooft men hier dat de blanke in tropisch klimaat moet degenereeren en in het derde geslacht reeds minderwaardig is. De ondervinding op Java of andere dichtbevolkte tropenlanden, waar de blanke zich te midden van talrijke oorspronkelijke bewoners vestigde, heeft dit geleerd. Hier ontkomt de blanke niet aan den bloedbedervenden invloed der besmettelijke tropenziekten, waarvan de inboorlingen de dragers zijn, de kolonist zoomin als zijn kinderen. Anders is dit

in weinig bevolkte tropenlanden, waar de besmetting niet wordt overgebracht door inboorlingen (Australië) of waar door groote droogte de ontwikkeling der ziektekiemen niet plaats vindt (Curaçao), of waar sanitaire maatregelen deze ziekten kunnen weren (Cuba, Panama, Brazilië). Met genoegen bemerk ik dat in niet medisch geschoolde kringen, dank zij de studies van den heer Tj. Pyttersen, de waarheid begint door te dringen, dat niet de warmte in de tropen het koloniseeren van blanken belet, doch de besmettelijke tropenziekten het bezwaar zijn. En deze tropenziekten zijn tegenwoordig te voorkomen of te genezen.

Zelfs de heer Umbgrove spreekt in dit blad van 22 Dec. l.l. van de mogelijkheid van kolonisatie van Hollandsche landbouwers. Zijn vorige opstellen betwistten die mogelijkheid.

Het verhaal van de arme Zeeuwsche boerin, die in de eenzame Surinaamsche bosschen heimwee zal krijgen, heb ik in de groote en kleine pers kunnen volgen.

Dr. Gorgas, de man die de leiding van den gezondheidsdienst bij de doorgraving van het Panamakanaal had en een overtuigend voorstander is van de verovering van de onbewoonde tropen door het blanke ras, zegt: „De natuur beloont dezelfde hoeveelheid arbeid in de tropen verricht, veel rijker dan in de gematigde luchtstreek". Daarom kunnen in ons vruchtbaar Suriname Hollandsche landbouwers een rijk en gelukkig bestaan vinden. Niet als werknemers in het grootbedrijf, waar zij met kleurlingen van lagen levensstandaard te concurreeren hebben, doch als landbouwers in coöperatie.

Waar veel plantagebedrijven in Oost-Indië 50 tot 100 % en meer uitkeeren op de gewone aandeelen, ondanks de groote uitgaven aan die bedrijven verbonden voor leiding en administratiekosten, tantièmes en van wat verder bij zulke lichamen aan onnoodige uitgaven verkwist wordt, daar kunnen zonder deze onkosten Nederlandsche landbouwers, coöperatief werkend, een zeer welvarend bestaan in Suriname vinden.

Cijfers van deskundigen staan mij voor gemakkelijke cultures ten dienste.

Overal in de wereld waar verschillende rassen samenwonen onder voorwaarden van wettelijke gelijkstelling, is het gebleken, dat het minst beschaafde ras, door zijn geringe levensbehoeften het beschaafdere heeft overvleugeld. De inboorlingen van halfbeschaafde landen in Noordelijke streken zoowel als die van dichtbevolkte tropenlanden, zijn om deze oeconomische reden, beschermd tegen Europeesche kolonisatie. Daarom is het zoo kortzichtig in onze schaarsch bevolkte kolonie Suriname Javanen te importeeren.

Mijn uitdrukking „Kapitalistische uitbuiting" in mijn opstel van 2 Juni l.l. in dit blad is daarom niet van onpas. Ik beschouw als Adam Smith het kapitaal als resultaat van bespaarden arbeid, dat recht heeft op rente. Dat de heer Umbgrove aanstoot aan die kernachtige uitdrukking neemt, is teekenend voor zijn plannen. Deze plannen om groot kapitaal voor Suriname te interesseeren voor ondernemingen met Javaansche werkkrachten, wil ik niet van onpas noemen omdat ik mij verplaatsen kan in de mentaliteit van den bankier, die emissies lanceeren wil of aandeelen plaatsen.

In alle beschaafde landen is men tot inzicht gekomen, van welk belang de eugnese is voor de toekomst van een volk. Het eugenetisch congres te Amsterdam in 1927 gehouden, moest daarom de oogen geopend hebben van hen die behooren mede te werken voor de toekomst van ons volk en van Suriname.

In 1927 zijn 1724 Javanen in de kolonie geïmporteerd!

Toen in 1898 Mr. A. C. Wesenhagen op grond van zijn historische studiën over kolonisatie van blanken in de tropen, de door den heer H. Pyttersen Fz. voorgestelde emigratie van Hollandsche landbouwers naar Suriname ontraadde, waren het slechts patriotische en philantropische redenen, die deze heeren den degen deden kruisen. Thans weten we dat gezondheidsredenen een blanke immigratie niet meer in den weg staan en vind ik den koopmansgeest egocentrisch, die op aanvoer van Javanen aanstuurt. Er staan voor ons volk te groote belangen op het spel.

Beter dan naar Canada met zijn lange winters en eindelooze afstanden, die harden arbeid vorderen bij weinig verdiensten, zal de Hollandsche landbouwer naar Suriname kunnen verhuizen. Hier biedt een heerlijk klimaat en vruchtbare bodem een welvarend bestaan en de emigranten blijven Nederlanders.

Toen ik deze stelling 26 Nov. l.l. op een vergadering te Amsterdam verkondigde, werd mij door een oud-kolonist der nederzetting „Neerlandia" in Canada geantwoord, dat ook wijlen de heer J. J. Leys even geestdriftig deze emigratie naar Suriname verdedigd had. Na een bezoek aan de nederzetting had hij zich echter vol waardeering uitgelaten over het werk der pioniers in Canada en over de bereikte resultaten. Het toeval bracht mij eenige dagen later in aanraking met een der Surinaamsche vrienden van den heer Leys. Deze verzekerde mij dat de heer Leys ook hem van de nederzetting had verteld en zich waardeerend had uitgelaten over de leiding en over de bereikte resultaten, maar hij had ook de kolonisten beklaagd, om het zware werk bij geringe verdiensten, waardoor zij eerst na te langen tijd onafhankelijk konden worden en tot welstand geraken.

Waar men in leidende kringen het groote voordeel van emigratie naar Suriname niet kan of wil inzien, is thans de beurt aan ons Volk, om een proef-emigratie op touw te zetten en te toonen, welk een gezond en welvarend bestaan er ginds te veroveren is.

De Oost-Indische Compagnie als Zeemogendheid van 1602—1650.

N. Mac Leod, *De Oost-Indische Compagnie als Zeemogendheid in Azië.* Rijswijk, 1927, 2 Dln. gr. 8vo, met Atlas in Fol.

Dat de Vice-Admiraal N. Mac Leod onlangs den negentigjarigen leeftijd bereikte, is door de nieuwsbladen verkondigd; hoe het Wapen, reeds vier en zeventig jaren door hem gesierd, tot hem opziet, is toen gebleken; hoezeer hij de hem gebrachte hulde op prijs stelde, is door hemzelf vertolkt in een Open Brief.

Dat hij op eene extra-verrassing zon bovendien, werd slechts door weinige ingewijden begrepen of vermoed. Dat het toch zoo was, blijkt nu eindelijk uit dit kloeke werk (met Atlas), welks titel hierboven staat afgeschreven, welks conceptie en uitvoering den geachten auteur wel zéér vele jaren moeten hebben bezig gehouden. Hoeveel jaren? Hij deelt het niet mede, maar ik meen niet te overdrijven, wanneer ik verklaar, dat het zoowat twintig jaren geleden is, toen ik, zelf nieuweling, voor het eerst den Admiraal opmerkte onder de getrouwe bezoekers van het Algemeen Rijks-Archief, waar hij de stof bijeengaarde voor zijn onderzoek en voor den daarna op te trekken arbeid; een arbeid, dien wij thans met grooten eerbied opnemen, met nog grooter eerbied uit handen leggen. Dat men het bedenke: voor ons, zestigjarigen, behoort de Admiraal nog tot de generatie onzer ouders!

Wat de auteur met zijn werk voor heeft, behoeft hier niet te worden verklaard; de titel spreekt duidelijke taal! Het aan Mahan ontleende motto, waaronder het voorbericht is geschreven: „When a „question arises of control over distant regions ... „it must ultimately be decided by naval power ... „upon this depended certainly the possession of „India", onderstreept nader die taal; het doet ons terstond begrijpen met welk doel het werk is opgezet. Maar mij bevredigt dit motto slechts ten deele. Waarom dergelijke motto's aan vreemde talen te ontleenen? Het gaat daarmede als met de bastaardwoorden, waarvoor wij in de eigen taal immer uitdrukkingen kunnen vinden, die ons ruim zoo kernachtig klinken! Onze eigen [illegible]eeringen, uit de eigen dagen van de „Opkomst der Compagnie, toen het naar alle kanten spande nog wel, hebben de begrippen waarom het hier gaat, dikwijls scherper en voor ons oor duidelijker geformuleerd. Ik moge den lezer drie zulke formulen voorleggen:

1. Als wesende het oorlooch te water het importantste stuk, datter in den staet van 't landt te besorgen is (Res. Staten Generaal, 18 Maart 1602);

2. Aengesien in het gheweldt van de Zee ende het beleyt van de oorloge te water de gheheele welvaert an den lande is ghelegen. (Res. Holland, 11 Dec. 1596).

3. Nadmael het principaal welvaren ende verseeckerighe deser landen, daerinne bestaat, dat deselve met hare geallieerden mogen blijven Meesters ter Zee (Res. Holland, 28 Juni 1594).

Voor die derde uitspraak als motto zoude ik het meeste kunnen gevoelen. Zij geeft, onder meer, zoo duidelijk te kennen, hoe de Groote Mogendheden immer (en als in 1914—'18) gerust zijn, wanneer zij maar weten dat Nederland in zijn Overzeesche Gewesten eene vloot in dienst heeft, krachtig genoeg om ongeregeldheden te beletten, groot genoeg om hun een heel eskader uit te sparen.

Ik geloof, dat dit derde voorbeeld de eigenlijke strekking van het voor ons liggende boekwerk veel algemeener en toch scherper weergeeft dan het citaat, ontleend aan Mahan. Of zou de Admiraal, in wiens omvangrijken arbeid ik toch eigenlijk een pleidooi zie voor het onderhouden van een krachtige zeemacht, werkelijk alleen aan Nederlandsch-Indië hebben gedacht en dààrom een motto van beperkte strekking hebben gekozen? Ik geloof daar niets van. Want al moge het zijn, dat eindelijk de Zeemacht zelf is gaan gelooven, dat zij haar recht van bestaan aan Nederlandsch-Indië ontleent — de Admiraal behoort vast niet tot hen die deze meening zijn toegedaan. Hij is niet vergeten, dat er Nederlandsche Koloniën liggen in de Caraibische Zee, met een punt als Curaçao, welks scheepvaart die van Amsterdam overtreft; hij weet wel dat er een „Algemeene Dienst" behoorde te bestaan, ware het alleen om af en toe een brokje Nederlandsch grondgebied te toonen aan die buitenslands gevestigde Nederlanders die . . . niet zullen mopperen als zij zich door den fiscus achtervolgd zien, maar dan ook wel eens willen merken dat de vlag hen niet vergeet, overtuigd willen worden dat de vlag het voor hen zal opnemen, als 't noodig is.

Maar onze beschouwingen, die uit den aard der zaak oppervlakkig moeten blijven, gelden toch iets anders dan motto en voorbericht. Zij gelden den inhoud van het kostbaar, ons aangeboden boekwerk. Dit bevat een zelfstandig gekozen onderwerp, zelfstandig onderzocht, zelfstandig bewerkt. Die zelfstandigheid blijkt al dadelijk weer uit het voorwerk, alwaar wij lezen dat (gelukkig, zeg ik) wel eenige maar toch eigenlijk geene rekening is gehouden met sommige wenschen van het Krijgsgeschiedkundig Archief. Gelukkig, want de geschiedenis van de „Oost-Indische Compagnie als Zeemogendheid" behoeft niet onder toevoorzicht van een krijgsgeschiedkundig archief te worden voorgedragen! Ware het alleen omdat (misschien is de Admiraal wel van hetzelfde gevoelen) de vermaarde samenwerking met de Landmacht inderdaad zéér goed is voor deze laatste, maar funeste gevolgen pleegt te hebben voor eene zeemacht — mutatis mutandis ook zou moeten oefenen op een over nautische geschiedenis handelend werk.

Ik sprak van zelfstandig werk, want ik heb mij toen ook de vraag voorgelegd in hoever deze arbeid past in zekere categorie van geschriften, welker auteurs zich, ieder op hun manier, met aanverwante onderwerpen hebben bezig gehouden. Ik geloof dat de „Geschiedenis der Oost-Indische Compagnie als Zeemogendheid" moeilijk bij een bepaalde categorie is in te deelen; ik acht dat natuurlijk een groote verdienste. Het werk doet niet denken aan Tiele's beroemde artikelen over de „Europeeërs in den Maleischen Archipel", het doet ook niet denken aan De Jonge's „Opkomst van het Nederlandsch Gezag", eer zou men nog flauwe trekken van verwantschap kunnen opmerken met Van Kampen's „Geschiedenis der Nederlanders buiten Europa", een in 1831/'33 dateerend werk, dat nog niet alle beteekenis heeft verloren, welks auteur zich voor de Oostersche zaken hoofdzakelijk heeft bediend van dezelfde bescheiden, waaruit ook de Admiraal heeft geput. Bovendien, ofschoon aanverwant, de door Tiele en door De Jonge behandelde onderwerpen dekken het ons geboden geschiedverhaal nauwelijks, zoodat zij ook weinig invloed daarop hebben kunnen oefenen. Tiele gaat niet verder dan het jaar 1623, De Jonge slaat met het jaar 1610 over op de Opkomst van het Nederlandsch Gezag over Java. Mac Leod, die terecht de geschiedenissen van vóór 1602 laat rusten, bestrijkt het tijdperk 1602—16.. Uit het voorwerk blijkt voldoende, welke stukken hij raadpleegde. Het spijt mij, te moeten aanteekenen dat (mijns inziens) te zelden blijkt of en in hoever gebruik is gemaakt van de talrijke studiën, in tijdschriften en elders verschenen, van anderen, die zich op aanverwant terrein hebben onderscheiden. Zoo worden de gebeurtenissen in Jacatra in 1619 met gewenschte duidelijkheid behandeld; ware eene verwijzing naar IJzerman's studie in Dl. 73 der Bijdragen voor Taal-, Land- en Volkenkunde hier overbodig geweest? Zoo wordt de val van Malaka, gewenschte aanvulling en bekroning van Batavia's stichting, met zorg beschreven; ware eene verwijzing naar de daarover door Leupe gepubliceerde bundels (Berigten Utr. Gen. VII, 1861) hier niet op hare plaats geweest? Waarom wordt voor het Octrooi der Oost-Indische Compagnie verwezen naar een werk zonder gezag als „Begin en Voortgang", terwijl toch een goedverzorgde afdruk van het nog bestaande origineel is gegeven door Van der Chijs in zijn „Geschiedenis van de stichting der V. O. I. C.", verschenen te Leiden in 1856 en '57? Ik stel die vragen, omdat het ten slotte daar op aankomt, hoe de ernstig zoekende lezer wordt ingelicht en voorgelicht, hoe hij wordt voortgeholpen zoo lang hij den weg in de archiefstukken en boekverzamelingen nog niet kent en toch partij hoopt te trekken van het vele dat reeds onder ieders bereik is gebracht! Tegenover leemten als de hier vermelde, staan natuurlijk weer verdiensten van een andere orde. Zoo prijs ik het opnemen van dat mooie journaal van Craen (pp. 20 t/m 51), dat vroeger door De Jonge bekort werd uitgegeven, aangevuld werd door IJzerman (Cornelis Buysero te Bantam), thans eindelijk in zijn geheel kan worden genoten. Maar hier vraag ik gelegenheid om eene opmerking te plaatsen, eene opmerking van toelichtenden aard. Op pag. 51 (noot 1) wordt verband gezocht tusschen „tlant van Berdus dat thuyschen trode meer en Goa leyt" en het paradijs („Firdoez"). Men leze hier alleen „tlant van Bardes (bij Goa)", beschouwe dan de kaart van Goa in Linschotens Itinerario, of wel men neme Kaart XXIII van den bij het werk dat ons bezig houdt behoorenden atlas en „alles sal rech kom".

Want zoowaar, bij het werk „De Oost-Indische Compagnie als Zeemogendheid" behoort een Atlas! Een zorgvuldig bewerkte atlas ook, al is er weinig eenheid te bespeuren in de uitvoering der verschillende kaarten. Onze tijd vraagt naar eenheid en ongetwijfeld vraagt ook de Admiraal daarnaar, maar, naar mij voorkomt terecht en met reden, heeft hij, alweer zelfstandig beslissende, de eenheid opgeofferd aan hetgeen hem praktisch voorkwam. Ware de atlas naar een „einheitliches" systeem bewerkt geworden, het zou een zee van tijd hebben gekost, het werk ware te duur geworden, de lezer zou er eigenlijk toch niet wijzer van worden. Scherp is ingezien, dat geen oude kaarten moesten worden gereproduceerd; zij zouden als regel niet kunnen dienen. De nieuwste en beste kaarten moesten worden gegeven, dikwijls zoodanig naar eigen inzicht bewerkt, dat de gebruiker het meeste nut ervan zou kunnen trekken. Dit is geschied en zoo hebben wij hier een goed stuk werk voor ons liggen dat het lezen en gebruiken van tal van geschriften aangenaam en vruchtdragend kan maken, een werk waarvoor een woord van hulde en dank wel past. Hier hebben wij voor ons het prototype van wat eenmaal een historische atlas zal worden genoemd. Maar toch niet den allereoudsten voorlooper daarvan, want er is een veel ouder werk van gelijke strekking. Ik bedoel den bij Raynal's „Histoire philosophique et politique" behoorenden Atlas portatif (Amsterdam, 1783), waarnaar ik tot dusver (bij gebrek aan beter) placht te grijpen. Heel blij ben ik, dat die Atlas portatif nu eindelijk eens door iets moderners is vervangen, al verdriet mij een weinig, dat de gebruiker zelf een index, zoo op den Atlas als op de tusschen tekst gegeven kaarten zal moeten opstellen. Maar wie er die moeite voor over heeft, zal zijn moeite beloond zien. Immers het werk zelf is goed en het leveren van kaarten op historischen grondslag is waarlijk niet ieders werk! Ik denk bij voorbeeld aan een koddige vergissing in het Eerste Deel van Veth's Java, waar de kaart van „Java in het Hindoe-tijdperk" is gesierd met de Wijnkoops-Baai en met de Meeuwen-Baai. Over de spelling en schrijfwijze ten aanzien van de geografische eigenamen gevolgd, licht de Admiraal ons niet in. Soms doen zij ietwat vreemd aan, maar dat is eene kwestie van ondergeschikt belang. Waarom echter steeds, naar Duitsch voorbeeld, van Japanners niet van Japanneezen gesproken?

Tot de grootste, althans de meest in het oog vallende verdiensten, behoort zeker wel dat de auteur ons geregeld naar de buitenkantoren der Compagnie verplaatst, naar Perzië, naar Suratte, naar Choromandel, naar Arakan, naar zoovele andere plaatsen meer. Wat zich daar alzoo in Compagnie's dagen heeft afgespeeld is, zoover ik weet, nog nimmer als eene eenheid en in verband met het grootere geheel, behoorlijk voorgedragen. Verspreide bronnen moest men bijeen zoeken, of anders,

haast zou ik zeggen „in arren moede” naar Van Kampen grijpen. Grooten dank zijn wij in dezen den auteur verschuldigd. Ook deze medaille heeft niettemin hare keerzijde. Hoe graag zouden wij al dien gevoerden strijd, voor Moçambique, in Straat Malaka, voor Goa en waar al niet, eens beschouwd willen zien door Portugeeschen bril, willen weten wat die Portugeezen van hunne bestrijders dachten, vernemen hoe zij zich onder de tegenslagen hielden. Hiervan ware wel iets te maken geweest, want, hoe weinig ook, het Archivo Portuguez Oriental en de Documentos remettidos da India bevatten toch wel iets dat eenigen kijk daarop geeft.

Dat deze twee formidabele deelen met atlas moeten worden beschouwd als eene mijn of als een schatkamer van bijzonderheden en van détails, zal wel geen betoog behoeven. Geen bladzijde kan men opslaan, zonder te worden getroffen door deze of gene belangrijke bijzonderheid, bij voorbeeld p. 28 alwaar de datum van overlijden staat geboekstaafd van een vloothouder als Willem Lodewijksz, een datum tot dusver niet openbaar gemaakt! Dat de schatkamer met het jaar 1651 dicht gaat, is, haast zou ik zeggen: een toevalligheid. De auteur moest toch ergens ophouden! Ik zou mij kunnen voorstellen, dat het natuurlijker ware geweest den val van Malaka (1641) als einde van een eerste tijdperk aan te nemen, of anders de oprichting van het (maritiem) etablissement aan de Kaap de Goede Hoop (1652); de verovering van Ceylon had dan het hoofdmoment van een nieuw tijdperk kunnen worden. Maar ik behoef daarover geen oordeel te hebben, want ik geloof niet, dat de Admiraal zich bij het afsluiten van zijn werk door hoofdzakelijk historische of chronologische overwegingen heeft laten leiden. Ook hij weet, dat de geschiedenis geen tijdperken kent, dat tijdperken worden uitgevonden om het voordragen eenerzijds, het opnemen anderzijds gemakkelijk te maken. En als iemand het zich mocht gemakkelijk maken, was hij die persoon! Dus heeft hij een greep gedaan, die aankwam waar het hem gelegen viel en het eerste vijftigjarig tijdvak viel hem het meest gelegen, al brak hij nu juist niet bij een rustpunt af. Waartoe ook? Al zegt de Admiraal het ons niet, wij gevoelen toch wel, dat hij zijn onderwerp veel verder heeft vervolgd, dat hij nog meer in portefeuille moet hebben, dat hetgeen ons wordt aangeboden een begin is! Laat ons hopen, dat hij den tijd en de opgewektheid moge vinden om ons deelgenoot te maken van de resultaten zijner verdere onderzoekingen en daarom aan deze belangwekkende uitgave het succes toewenschen, dat zij, als werk van encyclopaedische strekking, als welgeordende schatkamer, zoo ruimschoots verdient.

S. P. L'HONORÉ NABER.

Aan de Leden verzoeken wij vriendelijk hunne kennissen, die nog niet tot „Oost en West” toetraden, daartoe op te wekken. De gebruikelijke vraag: „WAT HEB IK AAN DE VEREENIGING?”, kunt ge allereerst beantwoorden met: „DE VEREENIGING HEEFT WAT AAN U”.

Feuilleton.

Herinneringen van een oud-Ind. officier.

IX. Atjeh na de Pedir-expeditie.

(Slot).

Als men nu leest van wijn, sardientjes en jenever, moet men zich geen overdreven denkbeeld van luxe vormen. Per officier en per dag werd een half fleschje goedkoope wijn medegevoerd en voor de Europeanen een oorlam. Overigens was de voeding goed, maar eenvoudig en de vischjes, die met hun grove graat onder den naam van sardientjes in blik werden medegenomen, behoorden in werkelijkheid tot een andere, mij nog steeds onbekende vischsoort.

De voeding in Tangsé in het bijzonder moest wel eenvoudig zijn, want, zooals hiervoren reeds werd vermeld, waren er niet veel draagkrachten beschikbaar en was de weg, waarlangs de opvoer geschieden moest, buitengewoon moeilijk, vooral het gedeelte tusschen Beungah en de Tangsévallei, dat door de versperde kloof, vol omgehakte woudreuzen voerde. Nu eens moest daar overheen worden geklommen, dan weer moesten de vrij steile oevers worden beklommen om al te zware hindernissen te omtrekken. De genie had wel veel verbeterd, maar de weg bleef moeilijk. En toch konden niet alleen de menschen, maar ook de dieren, de paarden en het slachtvee op die wijze Tangsé bereiken. Van de wezens, die aan de excursies en expedities deelnamen, had de koe wel het minst benijdenswaardige lot. Na dagen lang door voor haar zeer moeilijk begaanbare terreinen te zijn medegezeuld, werd ze tot belooning voor de trouwe diensten ten slotte geslacht. De paarden kwamen tenminste in den regel levend terug, zelfs, als ze zwaar gewond waren, werden ze slechts in het allernoodzakelijkste geval afgemaakt. Bij een der eerste nachtelijke beschietingen van het bivak te Tangsé werd de schimmel van den commandant van het peloton cavalerie gewond door een schot in den schouder. Gelukkig was er een paardenarts aanwezig en het dier in de eerste dagen te behandelen. Toen de cavalerie met generaal Van Heutsz naar Seg terugkeerde, ging uiteraard ook de paardenarts mede en bleef het gewonde paard te Tangsé achter. Een ieder meende, dat het wel zou moeten worden afgemaakt; zijn kuil was al gegraven. Onze korpsarts wilde echter nog probeeren wat er nog aan te doen was. Zoodra de wond voldoende was genezen, dat het paard eenigszins kon loopen, werd een hoornblazer er speciaal mee belast om met het dier te gaan wandelen, eerst op vlak terrein, daarna meer in de lagere heuvels. Ten slotte kon het paard ons volgen, toen wij Tangsé verlieten en wist het alle hindernissen in de kloof te overwinnen.

Maar dit waren niet de eenige moeilijkheden,

Van Week tot Week.

Dinsdag 27 Dec. tot Maandag 2 Januari 1928.

F. E. Spirlet †. In den ouderdom van 67 jaar is te 's-Gravenhage overleden de heer F. E. Spirlet, gep. luitenant-kolonel-titulair van het O.-I. leger.

Dr. J. A. Bartelds †. Te 's-Gravenhage is, op den leeftijd van 44 jaar overleden de heer Dr. J. A. Bartelds, laatstelijk lid van den Raad van Justitie te Medan.

Mr. J. K. Onnen. Batavia, 31 Dec. (Aneta) [1]. De advocaat-generaal bij het Hooggerechtshof, Mr. J. K. Onnen, is benoemd tot procureur-generaal.

Burgemeester van Makassar. Makassar, 30 Dec. (Aneta). De directeur van de O. S. V. I. A. (opleidingsschool voor inlandsche ambtenaren) de heer J. H. de Groot, is benoemd tot burgemeester.

Dr. Tjipto Mangoengkoesoemo geïnterneerd. Batavia, 30 Dec. (Aneta). Dr. Tjipto is onder geleide uit Bandoeng naar Banda vertrokken. (Zie over hem het artikel in het K.W. van 22 Sept. '27).

Geen gratie verleend. Batavia, 27 Dec. (Aneta). Het verzoek om gratie van de drie personen, die door den Landraad te Sawahloentoe wegens moord op drie Inlandsche onderwijzers, diefstal en brandstichting, alles te Siloenkang gepleegd, ter dood veroordeeld waren, is afgewezen.

De Merapi in werking? Batavia, 27 Dec. (Aneta). In het Bojolalische zijn vannacht zware aardschokken gevoeld. Vermoedelijk werkt de Merapi.

Z. G. Hoogerheide †. In den ouderdom van 39 jaar is in Zwitserland overleden de officier van gezondheid 1e klasse van het leger in Ned. Oost-Indië Z. G. Hoogerheide, chef van het hospitaal der Koloniale Reserve.

Een drama. Makassar, 30 Dec. (Aneta). Een Bataksch fuselier heeft sergeant F. H. van Zee neergeschoten en daarna zelfmoord gepleegd. Van Zee laat een vrouw en twee kinderen achter. Reden tot de daad is wraak over een ingediend rapport.

Torpedobootjagers voor Indië. De bouw van de twee torpedobootjagers bestemd voor Nederlandsch Indië, voor welk werk het laagst was ingeschreven door Burgerhout's Werf en Machinefabriek te Rotterdam, voor *f* 4.934.000, is thans aan die firma gegund.

Hollandsch-Indische oudejaarsavond. Op Zaterdag 31 Dec. heeft het hoofdbestuur van de telegrafie in samenwerking met het daartoe uitgenoodigde persbureau Aneta, vanuit Kootwijk Indië toegesproken. Nog tijdens de uitzending werd de heuglijke tijding ontvangen, dat alles in Indië uitstekend verstaanbaar was. Door heruitzen-

[1]) De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan de „N. Rott. Ct.”.

ding door het station Scheveningen was een groote schare van luisteraars in de gelegenheid deze indrukwekkende gebeurtenis mede te maken.

Tarief voor radio telegrammen voor Suriname. Met ingang van 2 Januari is de rechtstreeksche radiotelegraafverbinding Amsterdam—Paramaribo opengesteld voor de verzending van alle soorten telegrammen naar Suriname.

Het tarief per woord is als volgt vastgesteld:

voor gewone telegrammen	*f* 1.70
voor dringende telegrammen	„ 5.10
voor P. H. (gedeeltelijk dringende)	„ 1.80
voor uitgestelde	„ 0.85
voor Ned. Regeeringstelegrammen ..	„ 0.85
voor Perstelegrammen	„ 0.36

De afzenders, die hun telegrammen langs dezen weg willen verzenden, moeten deze daartoe voorzien van de kostelooze dienstaanwijzing „via Holandradio". Telegrammen, zonder via aangeboden, worden tegen genoemde prijzen mede via Holandradio verzonden.

De telegraafdienst is bevoegd tot verzending langs een anderen weg, indien dit in enkele gevallen bevorderlijk is voor de vlugge aankomst der telegrammen.

De aandacht wordt er voorts op gevestigd, dat opening van den rechtstreekschen radioweg Nederland—Curaçao spoedig zal volgen.

Versch Indisch fruit. Met het s.s. Koningin der Nederlanden dat den 31en Dec. te Amsterdam binnenkwam, is de eerste groote kwantiteit Indisch fruit als koelkamerlading verscheept, in Nederland aangekomen.

Blijkens een *Loc.* bericht bestaat deze zending uit ruim 14.000 stuks sawo manila, waarvan het grootste gedeelte voor Duitschland is bestemd, 1000 stuks mangga aroemanis uit Pasoeroean, ongeveer 700 stuks mangga gedong uit Cheribon en 100 stuks zuurzak uit de omgeving van Pasar Minggoe.

Dit is de eerste maal dat tropisch fruit op commercieele basis van uit Nederlandsch-Indië naar Europa werd verzonden.

Ethnologen-bijeenkomst. Op Zaterdag 7 Januari zal in de afd. Volkenkunde van het Koloniaal Instituut te Amsterdam de elfde jaarlijksche bijeenkomst van ethnologen plaats hebben.

O.m. zullen de volgende onderwerpen worden behandeld: Over den oorsprong der Indonesische toonschalen, door Mr. J. Kunst. — Over Maleische woorden betrekking hebbende op de Indonesische batiktechniek, door J. A. Loebèr Jr. — Protopathische gevoeligheid van primitieven, door Dr. F. H. G. van Loon. — Verder zal de heer B. M. Goslings een demonstratie geven van enkele bijzondere ethnografica.

———

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Voordracht over Indische Kunstvlijt.

Van bevriende zijde werd ons dezer dagen het *„Utrechtsch Dagblad"* toegezonden, waarin een kort verslag voorkomt van de onlangs door Mevrouw *G. van Beresteyn—Tromp*, presidente van *„Boeatan"* gehouden voordracht met lichtbeelden over de Indonesische kunstnijverheid voor de *afdeeling Utrecht* der Vereeniging *„Oost en West"*, waaraan wij het volgende ontleenen:

„Het is nog niet zoo heel lang geleden, betoogde spr. in hare inleiding, dat wij, Nederlanders, niet wisten, dat er in Indië, behalve de Hindoe-Javaansche monumenten, ook volkskunst bestaat. In October 1901 schreef *G. P. Rouffaer* in *„De Indische Gids"*:

„De Ind. Volkskunst bestaat niet... omdat „de allermeesten onder ons ze niet zien. Omdat „zij ons tot nog toe ontgaan is, daarom geloo- „ven wij niet in haar bestaan."

Thans is het nog tijd die kunst te waardeeren en haar niet verloren te doen gaan. In Nederland bestaat een Vereeniging tot bevordering der Ned. Volkskunst, doch er is hier bijna geen volkskunst meer, met uitzondering van het houtsnijwerk en kantwerk in enkele hoekjes van Friesland en Zeeland. In Indië daarentegen bestaat die volkskunst wèl en het is zaak haar in het leven te houden, in het belang van Indië en Nederland beiden. Over den geheelen Archipel leeft de volkskunst, als *huisvlijt* door het gansche gezin beoefend, wel te onderscheiden van de huis-industrie, welke om den broode, ten bate van werkgevers verricht wordt. Kunstvlijt wordt uit liefhebberij beoefend en geeft een idealen band aan het inlandsche familieleven.

Tot de oudste volkskunst moet het vlechten worden gerekend, dat in hoofdzaak vrouwenarbeid is. Uit bamboe, rottanpalm- en rizoforenbladeren, biezen, orchidee-stengels en andere planten worden de materialen bereid, waarvan kunstvolle voorwerpen, zoowel voor huishoudelijk gebruik, als voor speelgoed en luxe, worden vervaardigd. De inlandsche vrouwen weten veelal van elk voorwerp een stukje kunst te maken, dat door fraaie vormen, teekeningen en kleuren inderdaad als sierkunst kan worden bestempeld.

Den heer *J. A. Loebèr Jr.*, destijds kunstbinder te Leiden, thans professor aan de Kunstnijverheidsschool te Elberfeldt, komt de eer toe het eerst in het openbaar gewezen te hebben, zoowel op de economische, als op de artistieke waarde van het Indisch vlechtwerk. In het „Voorwoord" van zijn desbetreffend in Aug. 1902 bij wijlen de firma H. Kleinmann en Co. te Haarlem uitgegeven, fraai geïllustreerde werkje, schrijft deze o.m.:

„Deze echte volkskunst heeft zich ginds tot heusche sierkunst ontwikkeld. In den Archipel kunnen bepaalde centra aangewezen worden, waar het vlechtwerk en eigen, lokaal karakter heeft verkregen, waar, door gezonden groei

want na Beungah werd niet het gewone pad naar Keumela Dalem gevolgd, doch rechts afgeslagen om via het gebergte den Blang Keudah te bereiken, dezelfde vlakte, waarmede wij vanuit Tangsé teverheefs verbinding hadden gezocht. Het pad, dat nu werd gevolgd, was zoo steil, dat niet eenmaal, doch eenige malen in het uur moest worden gerust om op adem te komen. Wij waren al uren onderweg en na een wederom zeer steil gedeelte was ik geheel buiten adem neergezegen, toen de kapitein, die iets verder vooruit was, riep: „Kom nu eens kijken!" En inderdaad, hetgeen zich toen aan ons oog voordeed, beloonde wel de moeite van die paar passen, ja zelfs van den vermoeienden marsch van dien dag. Vanaf de plaats waar wij zaten overzagen wij het voor ons liggende land tot aan zee toe. Vlak voor ons daalde het pad naar het golvende heuvelterrein van den Blang Keudah, daarachter verrees het lage randgebergte van Pedir, gevolgd door de vruchtbare Pedirvallei zelf. Het was prachtig helder weer. Als een speelgoedtreintje zagen wij den werktrein van Segli in de richting van Padang Tidji stoomen.

* * *

Kort na onze terugkomst ging het 7e Bataljon naar Java terug, in verband waarmede de staf en drie compagnieën van het 14e naar Padang Tidji vertrokken. Onze compagnie bleef met de compagnie van het 12e, de compagnie van het Garnizoensbataljon op de post en een peloton cavalerie te Segli achter. Van onze compagnie was een sectie gelegerd te Beureuleung, halverwege Padang Tidji, voor de dekking van den spoorwegaanleg. De onderluitenant, die „liever een kleine heer dan een groote knecht was," zooals hij dat noemde, was liever op dat postje; wij, luitenants, rukten liever uit. Gewoonlijk werd de compagnie aangevuld met 1 of 2 secties, hetzij van de compagnie in de benteng, hetzij van die van het 12e. De verzetslieden traden in dezen tijd driester op, zoodat in de maand Juni van onze compagnie wij beiden luitenants en de onderluitenant gewond werden. Alleen de verwondingen van mijn compagnies-collega waren van ernstigen aard, zoodanig, dat hij niet meer voor den velddienst geschikt was en na in een bureaubetrekking zijn pensioen te hebben verdiend, werd afgekeurd. Zelf had ik de rij geopend met een onbeteekenend schampschot, precies een maand daarna was ik er weer bij. Hoewel ook deze wonden niet van ernstigen aard waren, leidden zij toch tot een evacuatie naar Koetaradja. Hier hadden de doktoren in het hospitaal de handen vol, want de expeditie langs de Noord- en Oostkust bracht ook veel zieken en gewonden binnen. In de eerste afdeeling lagen we reeds met 6 gewonde officieren en nog eenige zieken.

Na het ontslag uit het hospitaal werd ik geplaatst bij de te Oleh-leh gelegerde compagnie van het garnizoensbataljon. Aangezien daar één luitenant aan

Den Leden wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering ten spoedigste hiervan mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Koedoes, res. Semarang, Java.

op eeuwenouden stam, een merkwaardige, artistieke ontwikkeling is ontstaan, die het vlechtwerk hier in het Westen nimmer heeft gekend.

„Het verkeert economisch in zeer gunstige omstandigheden, ook omdat het niet, zooals andere technieken, door het goedkoope machineprodukt wordt bedreigd. Daarom juist zou de steun van den blanke dit groote, mooie arbeidsveld tot verkwikkende vruchtbaarheid kunnen brengen."

Wat hebben wij, Nederlanders, sedert tot aanmoediging van die prachtige volkskunst gedaan? Zoo vraagt spreekster en vervolgt: Uit het vlechtwerk is het weefwerk geboren. De weefgetouwen in den Archipel zijn over het algemeen al heel eenvoudig, doch dit neemt niet weg, dat de inlanders er werkelijk kunstproducten mede weten te maken door de toepassing van verschillende kleurtechnieken tot vlakornament. Door den eenvoud der toestellen wordt het eigenlijke patroonweven niet veel toegepast, omdat daarvoor meer ingewikkelde instrumenten noodig zijn. De motieven voor haar werk vindt de inlandsche vrouw meestal in de natuur. Haar fijn vlechtwerk is bijna niet van weefwerk te onderscheiden. Zoowel in het kleuren, als in het teekenen (vormen) der figuren, zijn de inlanders kunstenaars. In het bijzonder de Javaansche vrouwen hebben het in beide technieken, welke voor het batikken vereischt worden, zeer ver gebracht. Het batikken is een echt Javaansche kunst en niet, zooals men wel eens gemeend heeft, uit Engelsch-Indië afkomstig. Spreekster licht dit met voorbeelden toe. De kralenversiering is eveneens een werk van de inlandsche vrouwen dat met veel smaak wordt toegepast.

Bij de kunstvlijt, welke door de mannen beoefend wordt, neemt het drijven en gieten van koper en het ciseleeren van messing een voorname plaats in, meest voor de gewone gebruiksvoorwerpen, welke tot ware kunststukken worden verwerkt. De vervaardiging van sierwapens is een kunst op zich zelf, waarbij het bewerken van de schede, het lemmet en het heft door speciale vaklieden geschiedt.

In het gieten van gong-klokken, voor hun gamelan-orkest, hebben zij het met hun eenvoudige hulpmiddelen ver gebracht.

Het houtsnijwerk, een pracht-kunst der Balinezen in het bijzonder, wordt ook op Java beoefend en uit de motieven en de wijze, waarop deze worden verwerkt, is het karakter van het volk aan te toonen. Voorts wordt veel aan hoorn-, bamboe- en schildpadwerk gedaan en neemt ook het vervaardigen van maskers en wajang-figuren een belangrijke plaats in. Door de à jour-bewerking der lederen wajangfiguren met beweegbare ledematen, verkrijgt men in de schaduwbeelden de mooist denkbare zwart en wit-kunst. Het vervaardigen van aardewerk is wel het minst ontwikkeld, hoewel er streken zijn, waarin ook deze nijverheid een volkskunst geworden is.

Zoo is in den geheelen Archipel een uitgebreide sierkunst waar te nemen, welke aller aandacht, zeker ook die van de Regeering, verdient. Spr. beval de Indonesische kunstvlijt met warmte in de belangstelling van haar gehoor aan, speciaal ook van de jeugd, die talrijk vertegenwoordigd was. Want, zeide zij, van het opkomend geslacht hangt, ook in deze, de toekomst af!

Het gesprokene werd door een uitgebreide collectie fraaie lantaarnplaatjes toegelicht.

Bevordering van het Jaarmarktwezen in Indië.

In verband met het voorgaande viel ons het volgende bericht, onder bovenstaanden titel, in de Indische bladen op:

„Te Batavia werd met steun van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel opgericht een vereeniging tot bevordering van het Jaarmarktwezen in Ned.-Indië, welke zich in de eerste plaats ten doel stelt om, met volkomen eerbiediging van de volledige onafhankelijkheid van alle bestaande of nog op te richten jaarmarkten, passars malam enz. helpend en regelend op te treden bij de organisatie van dergelijke nuttige instellingen.

Het voorloopig bestuur verspreidde op groote schaal door geheel Ned.-Indië een kort exposé van de plannen en roept de hulp van belangstellenden en belanghebbenden in om tot een definitieve oprichting te kunnen komen en een werkplan te kunnen samenstellen.

Ook voor hen, die op kleinere plaatsen een passar malam van weinig meer dan locale beteekenis willen samenstellen, is de mogelijkheid tot aansluiting geopend, opdat zij niet kunnen trekken van de op andere plaatsen opgedane ervaringen."

Stellig zal ook het allerwege inrichten van dergelijke Jaarmarkten of *Passar Malams*, waartoe een twintigtal jaren geleden de heer J. E. Jasper, thans Resident van Djocdja, het initiatief nam, de waardeering en daarmee de beoefening van de Indonesische volkskunst sterk kunnen bevorderen.

Laat ons hopen, dat het nieuw ingetreden jaar voor deze kunst gunstige vooruitzichten mag openen.

Persoverzicht uit de Indische Bladen

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Aziatisch nationalisme.

De toestand, waartegenover de Engelschen in het Verre Oosten iederen dag gesteld worden, is — zeide *Sir Fred. Whyte* te Shanghai — van het grootste belang zoowel voor de Europeesche- als voor de Aziatische landen; de snelheid, waarmee de nationalistische beweging in Britsch-Indië en in China zich ontwikkelt, is typeerend voor den tijd waarin wij leven. Machtige invloeden zijn thans werkzaam, ten einde politieke veranderingen te verkrijgen van Angora tot Yokohama. Het is een feit, dat alle volken van Azië duidelijk den wensch

---

de sterkte ontbrak en van de beide overblijvenden om beurten één met 20 man werd gedetacheerd te Poeloe Bras ter bewaking van den vuurtoren, had de andere voortdurend den dag en piket, terwijl hij tevens belast was met het materieel beheer van de cantine en met het aanhouden van het schietregister, welke werkzaamheden in dien tijd nog aan luitenants waren opgedragen. Al deze baantjes gaven veel drukte. In de cantine werd door soldaten en matrozen veel bier en jenever gedronken. Oleh-leh was in die dagen een soort subsistentenkader, waar geëvacueerden uit meer woelige streken werden geplaatst om op hun verhaal te komen en van waaruit telkens detachementen van tientallen militairen weer de korpsen in die streken aanvulden. In het schietregister moesten dus voortdurend namen worden bijgeschreven en andere doorgehaald. Daarbij werd er toen in het bijzonder op gelet, dat men niet te veel en niet te weinig doorsloeg. De dienst bestond dus voornamelijk in bieraftappen, dagdienst (iederen dag avondappel), slachten, visitatie op Oleh-leh Oost, tweemaal in de week 's nachts een ronde, deelname aan de oefeningen en exercities, voor zóover deze niet met vorengenoemde diensten samenvielen en vooromschreven administratie. Bovendien was ik met den controleur de eenige ongetrouwde ter plaatse. Geen wonder, dat ik zoo gauw mogelijk vroeg om weer naar Pedir terug te mogen keeren. Mijn korpscommandant had daar aanvankelijk bezwaar tegen, omdat hij vond, dat ik er nog te zwak uitzag, doch toen ik hem betoogde, dat ik niet wegens ziekte, doch wegens verwonding was geëvacueerd en dat mijn wonden absoluut waren genezen, kon hij niet anders doen dan mijn verzoek doorzenden. Ondertusschen gebeurde er iets anders.

Toen mijn beurt was gekomen om den vuurtoren te Poeloe Bras te bewaken, waar men genoot van een vrijwel absolute dolce far niente, bevond ik mij op zekeren dag bij een ploeg soldaten, die bezig waren den door eene aardstorting versperden weg naar de landingsplaats te herstellen, toen de sergeant-heliografist kwam melden, dat er van Oleh-leh gevraagd werd, of ik genegen was om bij de genietroepen te worden gedetacheerd. Er werd dadelijk antwoord verwacht. Particuliere redenen deden mij bevestigend antwoorden. Den volgenden dag bracht de Java-mail de kranten, waarin werd bericht, dat wegens gebrek aan luitenants bij de genie drie infanterie-officieren bij dat wapen zouden worden gedetacheerd. De kans, dat ik één van deze drie zou zijn, geleek mij al heel gering.

En toch was zulks het geval. Men had namelijk jonge infanterie-officieren noodig, omdat de genisten zoo vlug promotie maakten en liefst infanteristen, die reeds te velde waren geweest. Hieraan had ik het te danken, dat onder meer de keus op mij viel.

Aldus verliet ik Atjeh om van dit gewest nooit meer iets anders terug te zien dan Sabang en — vanaf de mailboot — de kust.

te kennen hebben gegeven, wijziging te brengen in hun politieken toestand. Zij namen de nationalistische idee van Europa over. Groot-Brittanië staat welwillend hiertegenover. De imperialistische politiek van Engeland is sinds lang verlaten; zij zou zich overigens met de sympathie voor nationalistische eischen van andere volken moeilijk kunnen verdragen.

De *„North China Daily News"* kan in de nationalistische beweging slechts één der middelen zien, waarlangs Moskou zijn einddoel tracht te bereiken.

Het *Soer. Hbl.* (19/11 „De week", *v. L.*) verklaart de beide tegengestelde meeningen: men ziet twee richtingen, die slechts in naam gelijk zijn, niet in wezen, en men beschrijft ze, afgaande op dien naam, als identiek. Hierin ligt een gevaar, dat niet alleen voor China geldt: dat men de werkelijk nationalistische strooming aanziet voor een destructieve richting en haar als zoodanig bestrijdt. Met als gevolg, dat ook zij zich dan natuurlijk tegen haar bestrijders zal keeren. Strijd tegen het communisme zal overal in het Oosten gebiedende eisch zijn van alle mogendheden, die daar haar belangen hebben, ook indien het communisme zich hult in den mantel van het „nationalisme". Maar met het nationalisme zonder aanhalingsteekens, een beweging, welke zich zeker in Azië duidelijk in haar politieke actie afteekent, dient met welwillenden ernst rekening te worden gehouden. Dit geldt, voor alsnog in veel mindere mate, ook voor *Ned.-Indië. Zuiver, oprecht nationalisme,* dat zijn doel wil bereiken langs *evolutionairen* weg, mag aanspraak maken op waardeerende beoordeeling.

Wij vestigen de aandacht op *De Sum. Post* (2/12 „De roode propaganda" en „Naar Arabië"; 3/12 „Shaw over Rusland"), het *Soer Hbl.* (25/11 „Van onze Buren") en het *Bat. Nwsbl.* (23 en 24/11 „De onrust in China"; 26/11 „Britsch-Indische Kroniek").

Om de Indische Staatsregeling.

In de Mem. v. Antw. op de Staatsregeling *(Deli Crt.* 2/12) verwerpt de Regeering het verwijt van een prikkelende en onzekere staatkunde. De indiening van het ontwerp berustte op een weloverwogen staatkunde. De Regeering is verplicht voor te stellen wat urgent wordt geacht. Oppositie bestaat alleen bij een deel, zij het een zeer groot gedeelte van de Europeesche burgerij, en hoeveel waarde de Regeering ook toekent aan nagenoeg het algemeen inzicht dezer groep, mag zij niet de oogen sluiten voor het onmiskenbare verband tusschen de onlusten in November en Januari, waarbij het grootste deel van de bevolking geen aandeel had en zelfs gebleken is, dat op het Inlandsch bestuur en het Inlandsch deel van politie, leger en vloot ook in zeer moeilijke omstandigheden kan gerekend worden. De Regeering en de Minister weigeren het wetsontwerp uit te stellen, waarvan slechts nadeelen te verwachten zijn en zelfs noodlottige gevolgen te vreezen. De Nederlanders in den Volksraad kunnen berusten in een overigens sterke minderheid, wetend, dat de grondwet krachtige waarborgen geeft, dat de Nederlandsche vertegenwoordigers in den Volksraad blijvend in kwantiteit en kwaliteit sterk genoeg zullen zijn om, zonder te overheerschen, niettemin leiding te geven. De Westersche groep draagt inderdaad 50 tot 55 pCt. bij aan de landsmiddelen, doch het is onduidelijk hoe hierop een bepaald zeteltal gebaseerd kan worden; want eenerzijds is het Nederlandsch overwicht langs een anderen weg verzekerd en anderzijds mag niet voorbijgezien worden, dat de gebrachte Westersche belastingen voor een zeer groot deel ontleend zijn aan Oostersche productiekracht. De politieke ontwikkeling laat zich niet dwingen door wettelijke bepalingen, welke een bepaalde groep, strijdig met de billijkheid, in de minderheid laat. De billijkheid en de wensch om het vertegenwoordigend lichaam zoo goed mogelijk aan het doel te doen beantwoorden en niet het theoretisch standpunt tegenover de scheiding blank en bruin, moeten doorslaggevend zijn. Het ontwerp gaat niet in de richting van het parlementaire stelsel. Aan het bestaande Regeeringsstelsel wordt niets veranderd, evenmin wordt getracht politieke macht te geven boven hetgeen aan geestelijke zelfstandigheid of economische kracht evenredig is, doch het bepaalt zich tot verruiming van de gelegenheid waar zelfstandigheid geleidelijk zou kunnen verworven worden. Het ontwerp verdeelt de onderscheiden landaarden niet, wijzigt slechts de wet, welke met de bestaande verdeeling rekening houdt. De Inheemsche rol in het productieproces moet niet onderschat worden, waartoe uitvoerige tabellen en statistieken overgelegd worden. De Regeering noemt de aftredingsgeruchten ingeval van afstemming ten eenenmale ongefundeerd en verwerpt de drie zoogenaamde compromisvoorstellen.

De *Deli Crt.* (3/12) geeft eenige opmerkingen over enkele punten: *De Loc.* (25/11, blz. 19) bevat het oordeel van den Volksraad over „De bestuurshervorming" op Java; *De Sum. Post* (28 en 29/11) vermeldt de M. v. A. der Regeering betreffende „Sumatra en de bestuurshervorming" en „Zuid-Sumatra".

„Op den man af . . . ".

Van groot belang acht de heer Z(entgraaff) hetgeen de Regeering opmerkte over *de stemming onder een deel van het Europeesche publiek (Soer. Hbl.* 19/11). Het Europeesche deel der bevolking acht zich — behoudens enkele uitzonderingen — ernstig ten achter gesteld door het van de Regeering uitgegane voorstel tot omzetting der Inlandsche minderheid in den Volksraad in eene meerderheid. Zeker heeft de November-samenzwering de oogen geopend voor mogelijkheden, waaraan bij de vroegere behandeling der Volksraadssamenstelling niemand dacht, doch van niet minder grooten invloed op de opinie der Europeesche groep is zeker geweest de in het laatste jaar duidelijk aan den dag gelegde solidariteit van nagenoeg de geheele Inlandsche Volksraadsgroep, als het gaat om zaken, welke in het kader der nationalistische beschouwing zijn te brengen, terwijl die groep dan nog moet worden versterkt met de Europeesche leden van den linker-vleugel. Die links georiënteerde Europeesche leden sluiten zich niet slechts aan bij iedere nationalistische actie, doch stimuleeren deze, trachten haar te leiden in den door hen uitgestippelden weg. Aldus bestaat voor zeker soort belangen thans practisch reeds eene Inlandsche meerderheid. Velen dier met de Inlandsche groep optrekkende Europeanen zijn door de Regeering benoemd, en zoo verwijt men de Regeering niet slechts de *voorgenomen* vergrooting der Inlandsche groep, doch ook de vergrooting, welke *reeds plaats had,* toen zij Europeanen tot Volksraadsleden benoemde, die zich gaarne spannen voor het karretje der Inlandsche nationalisten. Beschouwingen en opmerkingen van eenige der benoemde leden in den Volksraad hebben het Europeesche publiek bij herhaling gegriefd; veel wat iederen normalen Hollander dierbaar is werd door enkelen hunner in den Volksraad neergehaald en beleedigd. Vrijwel niemand van het normaal oordeelend Europeesche publiek is tegen eene Inlandsche meerderheid in eenig college dat *over zuiver Inlandsche aangelegenheden* heeft te oordeelen. Integendeel, door het „Soer. Hbl." en anderen is herhaaldelijk aangedrongen op onzen terugtocht uit de zaken welke tot de specifiek Inlandsche huishouding behooren. Maar het verzet gaat tegen eene Inlandsche meerderheid in een college als de huidige Volksraad, dat binnen den kring zijner beoordeeling ook vindt of trekt de hoogere belangen van het Rijk en die van het hoogst ingewikkeld economisch bestel, dat hier door Europeanen is gevormd en onderhouden wordt, en *waarvan de bloei,* sterker: *het bestaan dezer gewesten afhangt.*

En nu — vervolgt Z. — moge men zeggen: de Regeering, het Centrale Gezag, laat niet tornen aan haar recht, ongewenschte beslissingen van den Volksraad naast zich neer te leggen, doch aldus zou men geen eerlijke oplossing geven aan kwesties welke men zelf, door de vorming der Inlandsche meerderheid, in het leven roept. Want men kan dit laatste niet doen zonder de aanvaarding der consequenties; men vormt geene meerderheid, zonder er rekening mee te houden dat deze zich zal laten gelden en zal trachten hare rechten met den dag uit te breiden. Zoo ziet men thans reeds den regentschapsraad van Tasikmalaja zich verzetten tegen het gebruik der Nederlandsche taal en tegen toezicht dat op hem wordt uitgeoefend. Indien men in Indië in volgorde van bemoeienis en positie had: *gewestelijke of provinciale raden, eilanden-raden* en boven dit alles een *rijksraad* — laatstgenoemd college voor de behandeling der algemeene- en hoogere belangen, welke buiten en boven de sfeer der tevoren genoemde colleges liggen — dan zou het verzet tegen eene Inlandsche meerderheid in colleges, welke zich goeddeels wijden aan de groote zaak der nationale huishouding, vermoedelijk zeer gering zijn. Doch dit verzet richt zich, fel en

H.H. Secretarissen der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd, dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen, die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

Van onze Adverteerders

Wij vestigen de aandacht van onze lezers en vooral van onze lezeressen op het **„American House", Anna Paulownastraat 21, Den Haag.**

In de keurig ingerichte showrooms van deze up tot date zaak, vindt de huisvrouw een groote keus van artikelen, betrekking hebbende op de vereenvoudiging en moderne inrichting van het huishouden.

Zooals de naam reeds aanduidt, specialiseert het „American House" zich vooral op den verkoop van Amerikaansche artikelen en het is algemeen bekend, dat de moderne hulpmiddelen in het huishouden in Amerika reeds sedert jaren grootere toepassing vinden, dan hier.

In de eerste plaats noemen wij het Reliable-Gasfornuis met „Lorain", automatisch temperatuurregelaar („Het Roode Wiel"), inderdaad een schitterend product van Amerikaansch vernuft en practischen zin. Deze temperatuurregelaar is een geniale uitvinding, waardoor dit fornuis zich van alle andere gasfornuizen onderscheidt. Door deze temperatuurregelaar is het mogelijk, zelf te bepalen, welke hitte men in den oven wenscht. „Het Roode Wiel" wordt op die temperatuur gesteld en de gastoevoer wordt dan automatisch zoodanig geregeld, dat deze hitte voor onbepaalden tijd gehandhaafd blijft. Daardoor is het mogelijk, om een geheel middagmaal tegelijkertijd in den oven te bereiden, zonder dat men daarbij tegenwoordig behoeft te zijn. Stel U eens voor! 's Middags om 2 uur, half drie, plaatst U Uw middagmaal bestaande uit soep, visch, vleesch, groenten en aardappelen en toespijs in den oven. U stelt het „Roode Wiel" en U kunt gerust gaan wandelen, of andere bezigheden verrichten. Wanneer U terugkomt, is het middagmaal gereed. Enkele minuten, nadat U bent teruggekomen, kunt U reeds opdienen. Een bijzonderheid van deze kookmethode is, dat de spijzen veel smakelijker zijn, dan wanneer zij op de gewone wijze bereid zijn. Alle aroma is in de spijzen bewaard gebleven. Dit lijkt een sprookje, maar de directie van het „American House" houdt geregeld kookdemonstraties, waarop het bovenstaande practisch wordt aangetoond. Deze kookdemonstraties zijn zeer interessant en wij raden onze lezeressen aan, om deze te bezoeken. Even een briefkaartje of een telefoontje (11035) en de directie van het „American House" zal u zeer gaarne een uitnoodiging zenden. De demonstraties worden gewoonlijk gehouden op Donderdagmiddag, half drie.

Verder zagen wij in het „American House" o.a. den bekenden „Regina"-stofzuiger. Dit apparaat wordt reeds sedert een groot aantal jaren hier te lande verkocht en heeft in de practijk bewezen te voldoen aan de allerhoogste eischen, die aan een prima stofzuiger mogen worden gesteld. De „Regina" heeft een groot zuigvermogen en neemt ook draden, pluizen en hondenharen op zonder door een absoluut overbodig z.g. klopsysteem uw kleeden te beschadigen.

Naast de „Regina" voert het „American House" ook een stofzuiger van eenvoudiger constructie, n.l. de „Rotarex", welk apparaat speciaal is aan te bevelen voor kleinere woningen.

De „Johnson", electrische vloerwrijver, is een uitkomst voor de huisvrouw, daar bij het gebruik van deze machine het vermoeiende boenen van vloeren tot het verleden behoort. Alle vloeren, zooals parket, linoleum, terrazzo, enz., worden electrisch mooi glanzend gemaakt, zonder dat deze echter gevaarlijk glad worden. Bij toepassing van de „Johnson"-methode heeft men bovendien nog het voordeel, dat het dagelijksch onderhoud van de vloeren veel gemakkelijker wordt, omdat ze volgens die methode niet vet en kleverig worden, zoodat het vuil zich niet er op kan vasthechten. De vloeren kunnen evenals meubels eenvoudig worden afgestoft.

Alle artikelen, in het „American House" verkrijgbaar, op te noemen, is niet wel mogelijk.

Wij willen alleen nog noemen een zeer practisch tafelfornuisje, waarmee men in een ommezien een warme lunch of warm ontbijt gereed kan maken. Verder een electrische bak- en braadoven, bijzonder mooie Amerikaansche gaskachels, die bij zeer gering gasverbruik een groote hitte geven, toasters, enz., terwijl nog dagelijks nieuwe practische Amerikaansche nieuwigheden worden aangevoerd.

Wij kunnen met vertrouwen een bezoek aan het „American House" aanbevelen en zal de directie u dan gaarne alles toonen, wat u interesseeren kan.

scherp, tegen de overdracht der bevoegdheid tot beoordeeling ook van het *Nederlandsch*-Indisch belang aan eene Inlandsche meerderheid.

Het *Soer. Hbl.* van 21 Nov. (*„De heer Gobée en het P.S.I.-congres")* erkent dat alle drie bladen, door mr. Schrieke genoemd, er in geloopen zijn. De door het „Soer. Hbl." (17/10 „Potemkinsche dorpen", *Z.*) gepubliceerde citaten komen niet voor in de brieven van den heer Gobée. Zij waren afkomstig van volstrekt ingewijde zijde; vermoedelijk heeft hij die ze gaf, ze niet letterlijk willen geven en er eene bewerking van gemaakt.

Wij verwijzen naar *De Loc.* (21/11, blz. 3 „De adviseur voor Inl. zaken en zijn adviezen", *Mr. Schrieke)*, de *Java-Bode* (28/11 „Indonesia?") en het *Soer. Hbl.* (22/11 „Slingerend inzicht" betr. *printah aloes*, Z.).

Batavia en Mr. Cornelis. Woningtoestanden.

Er is sprake van de gemeenten *„Batavia en Mr. Cornelis"* samen te voegen (*Bat. Nwsbl.*, 23, 24, 25 en 28/11). Mr. Cornelis is altijd een verre wijk van Batavia geweest en de eenige reden, dat thans de samenvoeging met Batavia weer een vraagstuk is geworden van practische politiek, is daarin gelegen, dat die verre wijk langzamerhand wat dichterbij is komen te liggen, omdat Batavia in omvang en beteekenis is toegenomen. Mr. Cornelis is een forensenstad, alleen ontstaan door haar gezondere ligging boven Batavia, maar dan ook absoluut van Batavia afhankelijk. Want de groote arbeidsgelegenheid, die de bevolking van noode heeft voor haar bestaan, vindt zij niet binnen eigen grenzen, maar ten Noorden van de Matramanlaan.

De Sum. Post (2/12 „Woningtoestanden") en het *Soer. Hbl.* (23/11 „Het onveranderlijke", Z.) vestigen de aandacht op de *Inlandsche woningtoestanden* te *Soerabaja*. Einde 1927 constateerde men opnieuw pestgevallen te Soerabaja. Bij onderzoek bleek op het haventerrein de toestand precies dezelfde te zijn als vóór de eerste besmetverklaring van Soerabaja in Mei 1911: vervuiling, bouw van krotten, hokken, verwaarloozing van erven, goten, opeenhoping van vuil, het is alles precies hetzelfde, alsof nooit eenig werk zou zijn verricht tegen dit kwaad. Alle kostbare arbeid, in den loop dezer 16 jaren verricht, heeft geen spoor achtergelaten in de Inlandsche maatschappij; de millioenen daaraan besteed, hebben geen blijvende verbetering veroorzaakt. Hier ziet men de juiste beteekenis van werk dat niet voortkomt uit het volk zelf, niet wordt begrepen of niet gewaardeerd, omdat het „soesah" geeft.

De Handelsvereeniging „Amsterdam" op Sumatra.

De *H. V. A.* opende den 28sten Nov. haar nieuwe kantoorgebouw te Medan (*Deli Crt.* 28 en 29/11). Het stemt tot voldoening dat het een zuiver Hollandsche organisatie is die thans de aandacht van breede kringen trekt. Waarschijnlijk een der grootste cultuurlichamen van de wereld en ongetwijfeld het grootste onder Nederlandsche vlag, werkzaam in deze landen. En wie weet hoe Sumatra's Oostkust met vele andere streken van Sumatra uit wildernis en moeras is opgebouwd tot een bloeiend cultuurgebied, *dank zij den arbeid van onze cultuurmaatschappijen*, die overziet daardoor meteen de beteekenis van een lichaam als de H. V. A. voor deze landen. De H. V. A. heeft in dit deel van Sumatra *f* 60 millioen verwerkt sedert tien of elf jaren; reeds dadelijk volgt daaruit de geweldige economische beteekenis van dit bedrijf voor deze streken. Momenteel zijn in exploitatie op Sumatra: 2 vezelondernemingen, 3 theeondernemingen, 1 oliepalmonderneming, 1 koffie-oliepalmonderneming en 3 rubberondernemingen, waarvan 1 in Atjeh. In een non-productief stadium verkeeren nog 2 vezelondernemingen, 2 theeondernemingen, w.v. 1 in Korintji gelegen, 1 oliepalmonderneming en 1 rubberonderneming, gelegen in Atjeh. Het gezamenlijk cultuurpersoneel op Sumatra omvat momenteel 16 administrateurs, 4 geneesheeren en 257 Europeesche geëmployeerden. De staf van de beheersvestiging te Medan is geleidelijk uitgegroeid tot 37 Europeanen. Het aantal Inlandsche en Chineesche werklieden beloopt ruim 36.000. Aan de geneeskundige en hygiënische verzorging van het Eur. en Inl. personeel werd sedert 1917 *f* 5 millioen ten koste gelegd. De jaarlijksche exploitatie-uitgaven alleen voor Sumatra bedragen momenteel *f* 11.5 millioen, waarvan het allergrootste deel direct aan de Inlandsche maatschappij ten goede komt in den vorm van loonen en als betaling voor gedane leveranties.

Voorts verdienen aandacht: de *Deli Crt.* (30/11 „De wegen in Atjeh"), het *Soer. Hbl.* (18 en 19/11 „De uitbreiding der Suikercultuur in Djocja"; 23/11 „Landbouwzaken" op Celebes, Z.; 24/11 „Oliepolitiek", Z.), *De Sum. Post* (29/11 „Natuurbescherming"), de *Java-Bode* (25/11 „Het petroleumbedrijf te Tandjong Priok") en *De Loc.* (25/11, blz. 21 „De a.s. inkrimping der Poenale Sanctie", *Mr. Vreede*).

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

De Mohammadijah-beweging.

Het persbureau Vana te Djokdja deelt in de *Pewarta Soerabaja* van 9 November mede dat, gelijk bekend, de Mohammadijah-beweging niet alleen in de Islamwereld, doch ook in politieke kringen beroering heeft gewekt, vooral toen de vereeniging begon te werken.

Allerlei critiek werd geleverd, doch Mohammadijah trok er zich niets van aan, zelfs niet toen ze werd beschuldigd in verbinding te staan tot den P. E. B. Het meest heftig zijn de aanvallen der kiahi's; deze godsdienstonderwijzers zijn sterk tegen de beweging, waarvan zij verklaren dat ze er op uit is om den Islamgodsdienst te veranderen en van Christelijke beginselen is.

Het persbureau verklaart dat Mahammadijah er op uit is om den Islam te zuiveren van onnoodige uitwassen, die er zijn ingeslopen en welke het bestaan vormen der kiahi's.

Dit is de reden waarom de kiahi's zoo tegen de beweging zijn en zij hun volgelingen opstoken in verband met het afschaffen der verschillende slametans, welke bij de bevolking adat geworden zijn. Innerlijk zijn zij overtuigd dat deze adat door den Islam verboden is, doch het raakt hun eigen belang dat ze gehandhaafd blijft.

Mohammadijah beseft terdege dat er veel in de adat moet worden veranderd en reeds 17 jaar is zij bezig om het bijgeloof in den Islam te bestrijden.

Dit bewijst wel dat de misbruiken vastgeworteld zijn in het geloof der bevolking en daarom heeft Mohammadijah een circulaire doen uitgaan, waarin de vraag wordt gesteld of het geen tijd wordt dat de Koran en de gewijde overleveringen naar behooren worden opgevolgd, waarna een uitlegging gegeven wordt dat verschillende geloofsgebruiken uit het animisme voortspruiten, als b.v. de slametans tot het afweren van onheil, de doodenmalen enz., terwijl ook bezoek aan jaarmarkt, sekaten enz. wordt afgekeurd.

Schrijver verwacht van deze circulaire een hevige opschudding in de Islamkringen, doch Mohammadijah is van plan kras op te treden tegen de domme adatgebruiken.

De Regeering en de P. S. I.

In *Darmokondo* (liberaal, Solo) wordt de houding der Regeering aan een beschouwing onderworpen ten aanzien van de Partij Sarekat Islam, zooals blijkt uit de Memorie van Antwoord, waarin o.a. staat: „Tot een bepaald oordeel over de P. S. I. en de tegenover hare actie aan te nemen houding is de regeering nog niet gekomen". Schrijver concludeert dat deze zienswijze onbegrijpelijk is, omdat reeds eerder bekend werd gemaakt dat het laatste congres van de P. S. I. de houding der Regeering tot de vereeniging zou bepalen. En nu neemt zij nog een afwachtende houding aan. Het argument hiervoor zal wellicht zijn het wachten op een nader advies van den Regeeringsadviseur, doch zal de Regeering niet begrijpen dat deze onzekere houding voor de tegenstanders van de P. S. I. aanleiding is om hun stem nog harder in de blanke pers te doen hooren?

Schrijver releveert dan eenige in de *Locomotief* voorkomende citaten uit het Regeeringsantwoord en de daaraan toegevoegde noot der redactie en merkt op dat de houding der Regeering groote gevolgen heeft, omdat de schijn wordt gewekt dat zij geen vertrouwen stelt in de P. S. I. In werkelijkheid heeft zij dit wantrouwen zelf tegengesproken, immers heeft zij in de Memorie van Antwoord nog gezegd „daartegenover staan echter feiten van meer hoopvollen aard".

De Locomotief heeft duidelijk het oogmerk gehad den adviseur voor Inlandsche zaken in een slecht licht te plaatsen en het wantrouwen in de P. S. I. zoo mogelijk te vergrooten.

Verder is de uitvoering van het denkbeeld der Regeering, hetwelk uitkomt in haar woorden: „In verband hiermede meent de Regeering voor het oogenblik zich tot nauwlettende observatie te moeten bepalen", vaak een belemmering voor de actie der volksbeweging.

Het standpunt van observeeren der Regeering is voor eenige Regeeringsvertegenwoordigers, die niets van de P. S. I. moeten hebben, een gereede aanleiding om op den loer te liggen. Vooral de blanke pers, die de Inlandsche beweging in het algemeen haat, zal allicht „een stok kunnen vinden om den hond te slaan".

„Nederlandsch-Indië" of „Indonesië"?

Naar aanleiding van de critiek van den heer Ligthart in den Volksraad op Mr. Graaf van Limburg Stirum, omdat deze in een Duitsch blad het woord „Indonesië" gebruikte, merkt een schrijver in de *Bintang Timoer* van 22 November o.m. op dat deze critiek door den heer Ligthart ook bij wijze van verdediging werd uitgeoefend tegen de aanvallen op zijn collega Mr. Trip, die destijds verklaarde zich te verheugen dat hij nog steeds mocht spreken van *Nederlandsch*-Indië. Schrijver wijst er op dat de drang

naar het woord Indonesië de ontwaking beteekent van de landskinderen voor zelfstandigheid. En dit werd ook erkend door de Europeanen zelve, die zich *voogd* noemen over deze landen. Wie de logica van het woord voogd kent, zal dus begrijpen dat men niet voor altijd als voogd kan spelen over de landskinderen, doch slechts zoolang deze de kinderschoenen nog niet ontwassen zijn. Want anders spreekt men immers niet van voogd, doch van overheerscher en overheerschten.

Verder wijst schrijver op de rede van Mr. Jonkman in den Volksraad over deze kwestie en zegt dat hij zich hiermede kan vereenigen. Want de Europeanen kunnen wel degelijk tot voorbeeld strekken aan de Indonesiërs, zoowel op het gebied van liefde voor land en volk als op dat van andere dingen. De Indonesiërs van de middelbare en hooge scholen hebben van hun 13e jaar af tot hun 21ste toe dan ook geleerd hoe sterk en eendrachtig de Nederlanders zijn en welke houding zij indertijd hebben aangenomen tegenover Spanje. Nu willen de Indonesiërs dat alles wat zij op school geleerd hebben, in toepassing brengen op hun eigen land en volk. Dit is de reden waarom zij dit land zoo gaarne Indonesië noemen.

Bovendien is het woord *kolonie* immers reeds in de Grondwet geschrapt, zoodat er thans dus geen bezwaar meer tegen zal bestaan dat de landskinderen zich Indonesiërs en dit land Indonesië noemen, evenals men zich in Holland Nederlanders noemt. Daarom beschouwt schrijver iederen Nederlander die de Indonesiërs aanvalt omdat zij het woord Indonesië gebruiken, als iemand die de goede traditie van zijn eigen rasgenooten niet eerbiedigt. Wat betreft de aaneenschakeling van het woord Nederland met Indië, stelt schrijver de vraag: wat voor verkeerds zit er nu in indien deze twee woorden van elkaar worden gescheiden, doch Indonesië in vriendschap blijft dan wel een bond sluit met Nederland?

Politietoezicht.

In de *Fadjar Asia* (Pan-islamitisch, Weltevreden), het nieuwe blad der P. S. I., komt voor een klacht over scherp politietoezicht op de P. S. I. sedert het hoofdkwartier naar Batavia is verplaatst. De schrijver knoopt daaraan vast het vermoeden dat vooral in de maand November een scherper politietoezicht wordt uitgeoefend en de politieposten te Batavia worden versterkt en uitgebreid, in verband met de algemeen gevreesde herhaling der November-aanslagen. En blijkbaar schijnt men geen onderscheid te zien tusschen de P. K. I. en de P. S. I.

Schrijver spreekt van den last die op den weg tusschen Krawang en Mr. Cornelis de reeds vroeg op weg zijnde boeren uit den omtrek, die hun producten naar de markt brengen, van de overal geposteerde veldpolitie ondervinden en haalt nog een voorbeeld aan van z.i. onnoodige politie-inmenging naar aanleiding van een ontvangen anoniemen brief.

In een onderschrift van H. A. Salim zegt deze dat het inderdaad een plicht van de regeering is, een wakend oog te houden op de volksbeweging, doch dat bij de wijze waarop het door de betrokken autoriteiten is geregeld of door de lagere beambten uitgevoerd, minder rekening wordt gehouden met de veiligheid van persoon en van beweging der personen die onder dat toezicht staan.

Op een dergelijke wijze uitgeoefende waakzaamheid en toezicht moeten wel gebaseerd zijn op achterdocht of kwade vermoedens en ten opzichte van de P. S. I.-beweging en hare vertakkingen als b.v. de S. I. A. P. (padvinderij) bestaan niet de minste redenen daartoe. Wel is waar dat de P. S. I. in principe volkomen onafhankelijkheid wil voor land en volk en waar is ook dat de P. S. I.-beweging hare partijgenooten en de Islamieten in het algemeen, opvoedt, tot bereidwillig offeren van bezit en van de genoegens des levens, tot bereidwillige zelfopoffering, ondergaan van mishandeling, ook al wordt het leven daarbij ingeschoten, alles om den Islam te verdedigen en mee te werken aan den vooruitgang van den Islam, maar niet zal de P. S. I.-beweging de menschen aanzetten tot aanranding en omverwerping van het gezag der regeering over Indië.

Het toezicht, dat gebaseerd is op achterdocht en kwade vermoedens, wordt een voortdurende belemmering voor het bestaan van een gevoel van veiligheid bij het volk, in de eerste plaats bij de menschen van de beweging en een belemmering is het voorts voor het opkomen van gevoelens van vertrouwen tusschen de regeering en het volk in het algemeen. En dan zal de regeermacht gedwongen zijn te steunen op geweld alleen, dat is op de punten der bajonetten en het scherp van het zwaard. En een dergelijk gezag heeft nooit een blijvend bestaan gehad; zelfs als het bleef bestaan, zou er geen rust en welvaart in het land heerschen.

Daarom is het niet verkeerd dat G. G. de Graeff de politiek van vertrouwen wil toepassen, maar die politiek zal onmogelijk goede vruchten kunen afwerpen als de uitoefening van het bestuur niet tot in de laagste functies mede op dat vertrouwen gebaseerd wordt.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Het gedenkteeken voor Dr. de Groot.

Wij hebben indertijd gemeld, dat zich in Indië een comité had gevormd voor de oprichting van een gedenkteeken te Bandoeng voor wijlen Dr. C. J. de Groot, den te vroeg overleden vaderlander, wiens levenswerk is geweest de radio-telegrafische verbinding van Indië met Nederland tot stand te brengen.

Thans is hier te lande een sub-comité tot stand gekomen om ook hier bijdragen voor dat gedenkteeken in te zamelen, waarin o.m. de volgende H.H. zitting hebben genomen: Ir. M. H. Damme, Prof. ir. C. L. v. d. Bilt, Ir. R. A. van Sandick, Prof. mr. M. W. F. Treub, Schout-bij-nacht mr. J. C. Jager, Luit.-gen. T. F. J. Muller Massis. Dit comité heeft zich thans tot het Nederlandsche volk gewend met een opwekking om ook het moederland te doen bijdragen in de hulde aan de nagedachtenis van den betreurde overledene.

Het Nr. van 23 Dec. j.l. van *Radio-Expres* vestigt nader de aandacht op dien oproep en vertrouwt dat velen er gevolg aan zullen geven, hetgeen ook wij gaarne onderschrijven.

Gelden voor dit doel kunnen gezonden worden aan den secr.-penningmeester van het Comité, den heer J. G. Pater, liefst door storting op Postgirorekening No. 78114, kantoor 's-Gravenhage.

Onze Aarde.

Bij Van Holkema en Warendorf's Uitg. Mij. te Amsterdam is verschenen het eerste Nr. van een nieuw maandschrift „Onze Aarde". De uitgever was zoo vriendelijk ons een exemplaar ter recensie te doen toekomen, waaraan we met groote ingenomenheid voldoen. Wat het uiterlijk betreft kan o.i. dit nieuwe tijdschrift wedijveren met de beste maandschriften in ons land; op het glanzend papier komen de druk en vooral ook de keurige en talrijke illustraties goed tot hun recht. Ook aan den zeer verscheiden inhoud is groote zorg besteed, waarbij tot ons genoegen Indië niet is vergeten. De ethnographische studie van Tassilo Adam over de wajang wong (Javaansch tooneel) is zoowel wat tekst als wat illustreering betreft zeer interessant (de gekleurde plaat: Midden-Javaansche tooneelspeler, is inderdaad een lust voor de oogen).

Blijkbaar ligt het in de bedoeling der redactie (waarin Indië vertegenwoordigd is door den heer J. C. Lamster, conservator bij het Koloniaal Instituut te Amsterdam en door Dr. W. van Bemmelen) ook in de toekomst de Nederl. Koloniën een behoorlijke plaats in te ruimen; zoo zullen in de eerstvolgende Nos. o.a. worden opgenomen: De grafsteenen van Nias, door J. C. Lamster — De Koeboe's, door Tassilo Adam — Een bezoek a.: de Humboldts-baai (Nieuw-Guinea), door Dr. W. van Bemmelen. Ook en vooral om die reden kunnen wij „Onze Aarde" zonder eenig voorbehoud met warmte bij onze lezers aanbevelen. (De jaarlijksche abonnementsprijs bedraagt *f* 10.—, hetgeen, vergeleken bij wat het tijdschrift biedt, zeer gering is in deze nog steeds tijden van duurte op het gebied van typo- en litographie).

Het bedrijf der B. P. M. op Ceram.

Het Jan. 1928-Nr. van de Annalen van het Missiehuis te Tilburg bevat een artikeltje van Pater E. Cappers: „Van reizen en trekken", waarbij de schr. een tweetal belangwekkende foto's voegt, welke betrekking hebben op het petroleumbedrijf van de „Bataafsche" te Boela op de N.O. kust van het eiland Ceram.

De B. P. M. heeft hier een heel dorp neergetooverd. Op de eerste foto ziet men Boela van uit zee, op den voorgrond de 600 M. lange pier, waarop ontzaglijke buizen, die in verbinding staan met de olietanks. De oliebooten meren aan de pier en zijn in eenige uren volgeloopen. Nauwelijks aan wal, is men midden in het bedrijf: het kantoor, de magazijnen, de raffinaderij, de electrische centrale enz. Links van de pier zijn de woningen der hoogere employé's en van den dokter. 't Lange witte gebouw links is het hospitaal. Rechts van de pier zijn een paar toko's van de Chineezen en verderop zijn de goed-ingerichte koelie-verblijven. De tweede foto vertoont het geheel, van land gezien.

Wat men niet ziet, daarvan vertelt Pr. Cappers met enkele woorden. „Heel het terrein is doorsneden met sloten en greppels, gevuld met een olieachtige bruine modder. De meeste wegen toonen diepe sporen van ossekarren en tractors. Over het geheel ligt nu juist geen waas van poëzie doch wel van buseness: voortdurend dreunen en stampen der machines, terwijl de tientalen oliepompen hare eentonige muziek ten beste geven."

Missie en Zending.

St. Claverbond. Jan. '28. Kent de Javaan dankbaarheid? door C. Poespadi hardja S. J. (met afb.). — De nieuwe kerk te Medarie, door Fr. Sträter S. J. (met afb.).

De Macedoniër, Dec. '27. Wat de Soembaneesche verhalen ons leeren, door P. J. Lambooy. — De Zending en het Heilige Land, door Ds. D. K. Wielenga. — Overzicht van het Zendingswerk in Ned. Oost- en West-Indië, door J. Rauws.

De Banier. No. 46 (17 Nov.). Schetsen uit het leven van Ludwig Ingwer Nommensen, den Apostel der Bataks, door J. H. Hemmers (vervolg).

Annalen Missiehuis Tilburg. Jan. '28. Bezoek van Z.Exc. den Gouverneur-Generaal aan Langgoer (Kei-eil.). — Van reizen en trekken, door Pr. E. Cappers (met ill.).

Gedenkboek Carpentier Alting Stichting.

Bij de firma Visser & Co. te Weltevreden is verschenen het Gedenkboek van de Carpentier Alting Stichting, naar aanleiding van het zilveren feest dier stichting. Wij lezen in de inleiding:

„Zoo moge dit gedenkboek van de C.A.S. spreken van zorgelijke dagen in het verleden, maar ook van een vast vertrouwen in de toekomst. Geboren uit den drang der tijden, welke vroegen om onderwijs op vrijzinnige religieusen grondslag, heeft de C.A.S. gedurende een kwart eeuw het beginsel der vrije vroomheid hoog gehouden en de blauwe banier van verdraagzaamheid en broederschap in breede banen doen uitwaaien. Zij is van een nietig plantje gegroeid tot een forschen boom, in welks schaduw het de Bataviasche jeugd goed is te wonen. Dat is bereikt, doordat bestuur en onderwijzend personeel in eendrachtig samenwerken geloof hadden in de beginselen, waarop de stichting gegrondvest was, hoop op verwezenlijking van hun ideaal en liefde voor het kind".

Het fraai uitgevoerde werk, dat een duidelijk beeld geeft van den innerlijken en uiterlijken groei der stichting is met vele keurige foto's en platen verlucht.

Van den inhoud noemen wij: Het pensionaat voor meisjes der Carpentier Alting Stichting 1902—1907; De drie-jarige H.B.S. en de cursus; De Struiswijkschool; De eerste directrice der C.A.S.; Terugblik; Herinneringen aan moeilijke dagen; Sport en spel op de Carpentier Alting Stichting; Varia; Onze schooltuin; De eerste dagen op de kostschool; Uit de oude doos; Een blik in de toekomst. *(N. Rott. Ct.)*.

De Indische Verlofganger.

Het Nr. van 23 Dec. wijdt uit over de verdiensten van den Secretaris-Penningmeester der Vereeniging van Ind. Verlofgangers, den heer D. van Geuns en diens echtgenoote ten opzichte dier vereeniging, welke verdiensten beloond zijn met hunne benoeming tot eerelid. — De heer S. Kalff geeft levensbijzonderheden van gouverneur-generaal Carel Reyniersz. (1650—1653). — De heer P(etrus) B(lumberger) schrijft in de rubriek: Indische curiosa een stukje over een kendi pratola (antiek koperen kruik uit het Madioensche).

Het Nr. van 30 Dec. brengt een interessante beschouwing van den hr. Fr. Oudschans Dentz over Cornelis van Aerssen van Sommelsdijk, een der grondvesters van den lateren bloei van Suriname. — Verder weder eens een historische schets van A. Weruméus Buning: Soerapati en de eerste successieoorlog op Java.

De Java-Suikerindustrie.

In het 22-Dec. Nr. van *Handelsberichten* wijdt de hr. H. Ch. G. J. van der Mandere eene beschouwing aan het jaarverslag over 1926 van het Alg. Syndicaat van Suikerfabr. in N.-I., hetwelk steeds in ruimen kring belangstelling ondervindt, omdat er naast de syndicaatsaangelegenheden vraagstukken in worden behandeld, welke van groot belang zijn voor de economische samenleving, de Inlandsche vooral, op Java.

Uit de aan het verslag ontleende cijfers blijkt o.m. dat de Javasuikerindustrie aan loonen, leveringen en grondhuren over 1926 totaal ruim 120 millioen gulden onder de inlandsche bevolking heeft gebracht. Denkt men daarbij aan datgene wat door de industrie rechtstreeks ten bate der bevolking wordt gedaan, bijv. op hygiënisch en medisch gebiedt en houdt men voorts rekening met de grondhuren, die voor de rietlanden, met de loonen die voor de bibittuinen en rietlanden worden betaald, en met het bedrag dat jaarlijks aan opkoopriet wordt uitgegeven, dan komt men tot een cijfer, dat ongeveer 45 pCt. bedraagt van de totale uitgaven welke de Javasuikerindustrie moet doen voor de instandhouding van haar bedrijf.

Ook het 15-Nov. Nr. van het orgaan van den N. I. Politiek-Economischen Bond wijdt een korte beschouwing aan het verslag, wijst op de groote beteekenis voor de bevolking en acht het verkeerd van sommige Inlandsche leiders om er vijandig tegenover te staan. „Zouden — schrijft het blad — de malcontenten niet beter doen zelf binnen te treden in den kring van het Suikerkapitaal en het Inlandsch kapitaal op te wekken deelgenoote van deze industrie te worden. De aandeelenmarkt staat voor iedereen open."

Foto's van Bali.

Door den Soerabajaschen Kunstkring is van 25 Nov.—4 Dec. eene tentoonstelling van foto's en schilderijen van Bali gehouden, waarbij o.m. een collectie foto's werden geëxposeerd welke vervaardigd zijn door den heer A. Roosevelt, een Amerikaan, die de

laatste vijf jaren het eiland Bali bewoond en doorkruist heeft en dit „paradijs" voor geen geld ter wereld zou willen verlaten.

Het Nov. Nr. van „Ons Kringnieuws" (het orgaan van den Soerab. Kunstkring) schrijft van die foto's, dat zij uitmunten door artisticiteit, terwijl de afdrukken zijn gemaakt op een speciaal soort papier, waardoor de foto een diepte krijgt welke de schoonheid er van verhoogt. En verder: „Opnamen van den heer Roosevelt werden herhaaldelijk in Amerikaansche en Europeesche kunst-tijdschriften gepubliceerd. Ook het hier welbekende tijdschrift „Inter Ocean" gaf herhaaldelijk kieken, vervaardigd door den heer R., te zien.

Het groote succes, dat de heer Roosevelt met zijn foto's heeft spreekt wel uit het feit, dat gedurende dit jaar en uitsluitend op Bali meer dan 3000 exemplaren werden verkocht. De tentoongestelde foto's zullen in hoofdzaak geheel nieuwe opnamen zijn en *afdrukken zullen op bestelling leverbaar zijn.*

Niet alleen hield de heer Roosevelt zich bezig met het in beeld brengen van verschillende bezienswaardigheden van Bali, doch hij is tevens schrijver en samensteller van een boek, getiteld „Folklore of Bali", hetwelk naar hij hoopt in Dec. a.s. zal verschijnen."

De Indische Mercuur.

No. 52 (28 Dec.). Dr. A. A. L. Rutgers, nieuw benoemd Gouverneur van Suriname (met portret). — De Amerikaansche rubberindustrie en hare wetenschappelijke voorlichting, door Dr. I. van Rossem, besproken door Prof. Dr. P. van Romburgh. — Nieuw plantkundig woordenboek voor Ned.-Indië, door F. S. A. de Clercq, besproken door J. J. Smith — A. V. R. O. S. (Algemeene Vereeniging van Rubberplanters ter Oostkust van Sumatra). — De suikerindustrie op Java. — De houtmarkt in Ned-Indië. — Java als machine-markt. — Nieuwe afscheepsmogelijkheden in Ned.-Indië. — Duitsch belang in Indië. — Kultuurberichten (De Suikercampagne op Java. — Cultures op Celebes.). — kleine mededeelingen (De bevolking van Ned.-Indië. — Problemen bij de Suikerindustrie). — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over kina, cacao, koffie, suiker, tabak, thee.

* * *

Het verslag over de November-onlusten in Bantam, door G. T. S(tibbe). (Democratie en Vrijheid, 24 Dec. '27).

Nederlandsch Oost-Indië.... en „De West" (Interview van den hr. L. P. J. M. Sauter, naar aanleiding van diens indrukken van Suriname). (De Ind. Post, 19 Nov. '27).

Curaçao. Het Mgr. Niewindt-standbeeld (ontleend aan de Amigoe di Curaçao). (De Java-Post, 18 Nov. '27).

Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Weltevreden, No. 46. Prijzen, indexcijfers en wisselkoersen op Java 1913—1925. Uitgave van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel. (Batavia, Ruygrok en Co.).

Verslag betreffende den Gouvernements Pandhuisdienst over het jaar 1926. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

De pangiongs, door G. Pastor, Inspecteur bij het Kantoor van Arbeid (Publicatie No. 3 van het Kantoor van Arbeid). Met kaart van het panglonggebied en ilustraties. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

De fiscale positie van de in Ned.-Indië werkende, elders gedomicilieerde, ondernemingen, door A. E. C. van Saarloos, accountant. (Weltevreden, G. Kolff en Co.).

Over enkele vraagstukken eener Indische staatsrechts-beoefening. Rede, in tegenwoordigheid van Z.Exc. den Gouv.-Generaal uitgesproken op den derden herdenkingsdag van de stichting der Rechtshoogeschool te Batavia den 28en October 1927, door Dr. J. H. A. Logemann. (Weltevreden, G. Kolff en Co.).

Door de kloof van Banjoe-Biroe per rijwiel, door Bondslid 3703. Met ill. (De Kampioen, 23 Dec. '27).

Suriname.

„De West" van 4 November schrijft:

Men zal zich herinneren, dat na de afschaffing der contract-immigratie naar Demerara, pogingen in het werk zijn gesteld om een zoogenaamde vrije emigratie van Br.-Indië naar Britsch-Guyana tot stand te brengen.

Na jarenlange onderhandeling werd eindelijk eenigen tijd geleden een schema bekend gemaakt, dat de voorwaarden bevatte waarop de Br.-Indische regeering bereid was deze emigratie toe te staan. Al dadelijk gingen stemmen op in Demerara, dat de kosten dezer immigratie zoo hoog waren, dat zij practisch niet was toe te passen.

De jongste bladen van Demerara melden thans, dat op verzoek van het gouvernement van Guyana, de datum waarop de vrije emigratie zou beginnen, voor onbepaalden tijd verschoven is.

De toestand in Demerara, op arbeidsgebied, is daardoor benarder dan ooit geworden.

* * *

Ook Fransch Guiana verkeert in moeilijke omstandigheden. De begrooting sluit niet. In „Le Depêche Coloniale et Maritime" van 24 November vindt men den toestand beschreven in een artikel onder het hoofd *„Les embarras financiers de la Guyane. Un cri d'alarme."*

De belastingen kunnen niet meer verhoogd worden en verlaging van de uitgaven is evenmin mogelijk. De Gouverneur, de heer Juvanon, is naar Frankrijk vertrokken om den Minister van Koloniën den toestand bloot te leggen. Het tekort bedraagt meer dan een millioen en men ziet geen andere oplossing dan steun van het moederland, niet in den vorm van een subsidie, maar van een renteloos voorschot, terug te betalen in betere tijden.

Met geen der Guiana's gaat het op het oogenblik voor den wind. Het best er aan toe is nog Suriname. Men schijnt daar het doode punt voorbij te zijn en als het Nederlandsche en het Oost-Indische kapitaal ophielden vijf pooten aan een schaap te verlangen zou de toestand spoedig belangrijk verbeteren. Daar is iedereen het over eens.

In „Het Vaderland" van 24 December vinden wij een interview van den heer L. P. J. M. Sauter door de Indische Post. De heer Sauter is een der directeuren van de Nederlandsch-Indische Gasmaatschappij; hij heeft, in opdracht van onze Regeering een reis naar Suriname gemaakt om advies uit te brengen in zake den aanleg van een waterleiding te Paramaribo en omtrent nog vele andere aangelegenheden, waarvan het rapport Minister Koningsberger reeds heeft bereikt.

Aan het interview ontleenen wij het volgende:

De heer Sauter is er van overtuigd, dat voor Suriname een mooie toekomst als cultuurland is weggelegd, wanneer de bakens worden verzet. In de cultures wordt thans geen irrigatie toegepast, selectie van plantmateriaal en inrichting van proeftuinen zijn vrijwel onbekend. De etablissementen voor de bereiding van suiker en koffie zijn nog zeer primitief en verre van economisch ingericht en zelfs de grootste ondernemingen bestrijken een veel en veel kleiner areaal dan soortgelijke ondernemingen in Indië.

Dank zij de medewerking en steun van den gouverneur van Suriname bezocht hij eenige suiker- en koffie-ondernemingen en kon verklaren, dat z.i. op Java zulke ondernemingen reeds lang failliet zouden zijn gegaan. Daar zij in Suriname nog een, zij het dan ook geen schitterend bestaan hebben, ligt het voor de hand dat de grondgesteldheid en het klimaat veel beter zijn dan op Java en bij het stichten van ondernemingen van voldoende grootte, met aanleg van irrigatie, toepassing van selectie van plantmateriaal, met aanpassing aan de grondsoorten, invoering van betere plantmethoden en ten slotte oprichting van economisch werkende etablissementen, zullen suiker- en koffie-ondernemingen in Suriname een ruimere winst afwerpen dan dergelijke toch reeds voorspoedig werkende ondernemingen op Java......

Laten de Nederlandsche en Indische maatschappijen, die in Oost-Indië met zooveel succes cultuurondernemingen opgericht hebben, ook een kapitaal in de West vastleggen. Wanneer zij zich dan daarbij laten leiden door de ervaring en de toegepaste wetenschap in de Oost opgedaan, dan zullen zij in de „West" voor hun durf en ondernemingsgeest ruim beloond worden.

Geld besteed aan West-Indië kan productief kapitaal worden genoemd en als voorbeeld kon hij noemen, dat een achttal jaren geleden twee Duitschers met een geleend kapitaaltje van *f* 5000 een kleine koffieonderneming hebben opgericht, zeer moeilijke jaren hebben medegemaakt, doch dat eenige jaren geleden een der compagnons den anderen voor *f* 50.000 heeft kunnen uitkoopen en thans een goede winstgevende onderneming bezit. Zou men op Java ook in zulk een korten tijd zulke resultaten bereiken? En dan met zulk een primitief etablissement en zulk klein areaal?

In de uitspraken van den heer Sauter stuiten wij op iets dat wij nader willen bekijken.

De heer S. zeide n.l.:

„De hulpbehoevendheid van de Kolonie spruit voort uit het feit, dat slechts 1/3 deel der bevolking producent is en dus aan de belastingen contribueert, terwijl de rest hiertoe niet in staat is. De oorzaak ligt grootendeels in de leerplichtwet, die een teveel aan intellectueele krachten schept en die hun ontwikkeling toepassen op de kantoorkruk; West-Indië heeft voor dergelijke intellectueelen geen voldoende werkgelegenheid, maar groot gebrek aan menschen, die door bewerking van den grond de mooie toekomst van Suriname als cultuurland in vervulling moeten brengen."

De heer Sauter zal het met ons eens zijn dat de winkels, kantoren, enz. geen liefdadige instellingen zijn, die op hun „kantoorkrukken" meer jongelieden toelaten dan voor de behoefte noodig zijn. Voorts dat een zeker percentage van de bevolking voor deze diensten noodig is. Moeten deze allen naar den landbouw of zij er geschikt voor zijn of niet en moeten de „kantoorkrukken" ledig blijven? In het laatste Koloniaal Verslag vinden wij dat het getal winkel- en kantoorbedienden voor de geheele kolonie 1346 bedraagt. Is dat te veel?

Een goede kijk op de samenstelling der Surinaamsche maatschappij geeft Bijlage B van genoemd verslag: „Staat aantoonende de verdeeling van de bevolking naar betrekkingen, beroepen en ambachten".

Bestudeering daarvan weerhoudt van opmerkingen als de hier bedoelde van den heer Sauter. Het „te veel aan intelectueele krachten" is geen specifiek Surinaamsch verschijnsel. Dat te veel zoekt en vindt elders een goed heenkomen. Die niet geschikt is of zich niet geschikt acht voor den landbouw doet goed zich daaraan niet te wijden. Welken waarborg heeft men dat een grooter percentage van de bevolking zich tot den landbouw aangetrokken zou gevoelen als men den leerplicht afschafte en de kinderen als analphabeten liet opgroeien?

Landbouw-onderwijs? Wij hebben meermalen de meening verdedigd dat landbouw-onderwijs geen landbouwers *schept* en wij gaan thans hier niet verder op in.

* * *

In de N. R. Ct. van 1 Januari, ochtendblad A, een interessante correspondentie over „Leprabehandeling in Suriname". Wij knippen daaruit het volgende:

....„De oorzaak van de in veler oogen bestaande zorgeloosheid dezer menschen is hun niet vreezen voor de besmetting of overerving. Velen hunner houden het er nog voor, dat de ziekte optreedt tengevolge van het eten van bepaald voedsel, waartegen het lichaam zich verzet, een individueele tegenzin, als „treef" bestempeld, woord van Hebreeuwschen oorsprong, begrip veel beschreven en verklaard, maar niet aanvaard van wetenschappelijke zijde in verband met de lepra, en dit volksgeloof heeft zeker invloed gehad en heeft het nog op de zorgeloosheid ten opzichte van de vreeselijke ziekte."....

De hier gegeven omschrijving van het begrip „treef" is minder juist. Men zie daarover het desbetreffende artikel in de *„Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië"*. Naar onze meening moet de bestrijding van de lepra beginnen met de bestrijding van dit zeer verspreide en zeer verderfelijke volksgeloof. Wij hebben in dit blad meermalen bij de autoriteiten in Suriname er op aangedrongen om een onderzoek in te stellen naar de verspreiding van dit volksgeloof, hetgeen het best kan geschieden op de scholen.

Onbegrijpelijkerwijze heeft men tot dusver het nut daarvan niet ingezien. Als Dr. Lampe het genoemde artikel in de Encyplopaedie en ook het artikel van Prof. Flu in *„Stemmen uit Bethesda XXIV"* leest, zijn wij overtuigd dat hij het belang van dit onderzoek zal inzien.

* * *

In „De Indische Verlofganger" van 30 December een artikel van den heer Fred. Oudschans Dentz over „Cornelis van Aerssen van Sommelsdijk, een der Grondvesters van den lateren bloei der Kolonie Suriname", met een portret van dezen „empire builder" en een gravure uit het jaar 1728, den moordaanslag op van Aerssen voorstellende.

* * *

Verbetering: In het vorige nummer schreven wij dat de benoeming van Dr. Rutgers tot gouverneur van Suriname ons deed denken aan de benoeming, vele jaren geleden, van Prof. Paul Bert tot gouverneur van Indo China.

De zetter maakte er Paul Best van en bij de correctie ontging ons de fout.

Curaçao.

Terugblik.

Het jaar, dat voorbijging, was in meer dan één opzicht voor de kolonie Curaçao een bijzonder jaar. Men loopt steeds gevaar bijzonderheden te vergeten, als men een jaaroverzicht schrijft, en daarom willen wij daaraan niet beginnen. Slechts slaan wij een blik in onze herinnering terug, om eenige belangrijke dingen naar voren te brengen, zonder te willen beweren, dat er niet andere, even belangrijke, misschien meer belangrijke, zijn geweest.

Beginnen wij van boven af, dan moeten wij een kwestie aanroeren, van het allerhoogste belang, schoon nog niet beslist. Ondanks het uitblijven der herziening van het regeeringsreglement is het vraagstuk der autonomie dit jaar door het vaststellen eener sluitende begrooting in een acuut stadium gekomen. Het optreden van den minister in deze was een pijnlijke verrassing voor allen, die met instemming het jarenlange, moeizame streven van den Kolonialen Raad, om het zoover te brengen, hebben gadegeslagen. Verblijdend mag het genoemd worden.

dat de Tweede Kamer het opgenomen heeft voor Curaçao blijkens haar Voorloopig verslag op de begrooting voor 1928. Wij hopen, dat zij in het gesproken woord niet minder voet bij stuk houden zal dan zij in het geschrevene deed. Dan verwachten wij daarvan een ernstige waarschuwing aan de regeering, die voor 1928 de heilzaamste gevolgen kan hebben, hier en ginds.

Aan de algemeene critiek is niet ontkomen het bestuursbeleid. Ook hierin moet men eerlijk zijn, en de consequenties aandurven. Personen als zoodanig kunnen buiten spel gelaten en als dragers van het gezag geëerbiedigd worden, maar als man tegenover man moet men hun in het aangezicht hetzelfde durven zeggen, wat men van hen aan derden gezegd heeft. Dit standpunt zal veel ongegronde critiek den mond snoeren, en tegelijkertijd de gegronde in waarde doen toenemen. Die critiek beginne met zelfcritiek. Het bestuur van Curaçao is geen gemakkelijke taak, het is geen geldmakerij, zooals een onwelwillend oordeel het doel acht van de in Curaçao komende macamba, het moet zijn een daad van onbaatzuchtigheid, van opoffering zelfs ten bate van edn Nederlandschen staat. Een persoonlijke terugblik op ons wedervaren als belanghebbende bij- en belangstellende in Curaçao, op de uitingen van ons belang en van onze belangstelling, kan ons allen in den nieuwen tijdkring slechts ten goede komen. Het bestuur en zijn organen moge, leering trekkende uit wat gebeurd is, kracht ontvangen om het goede voor Curaçao te zoeken en te doen.

Curaçao krijgt de politie, die het niet gewenscht heeft. Wij gelooven, dat tact hier alles kan goed maken, wat bedorven lijkt.

De watervoorziening deed een stap in andere richting, dan zij eerst scheen te zullen volgen. Ging zij nu laatstelijk vooruit? achteruit! zijwaarts? Wij weten het niet, omdat men in zekere geheimzinnigheid een uitweg zoekt, maar ons grijnzen van uit de verte de letters h.a.t.o. tegen.

De *Sumatra* op Curaçao. Wij zouden het niet gaarne als gebeurtenis van beteekenis onvermeld hebben gelaten.

De geldelijke toestand der kolonie was gunstig, de economische ook. Gelukkig, dat in deze vette jaren de Jozefs niet ontbreken, die voor minder goede jaren waarschuwen, al moeten zij dan ook aan de Farao's de zorg overlaten, om tijdig de bakens verzet te hebben, als eens blijken mocht, dat petroleum en fosfaat niet onuitputtelijk zijn.

Er is nog zooveel te doen, wat al jaren lang op afdoening wacht: havenverbetering, salarisherziening. Er is nog zooveel te redderen: openbare werken, belastingwetgeving, onderwijs.

De bovenwindsche eilanden. In 1927 werd het besluit genomen, ze belastingvrij te maken. Een aanlokkelijk iets voor onder de zweep van den fiscus zich krommende Europeanen en Amerikanen, maar wij vreezen, dat dit alleen geen menschen trekken zal; daarvoor is meer activiteit noodig.

Wij wenschen Curaçao in 1928 heel veel voorspoed.

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Het geslacht Sassen.

Aan Vorsterman van Oyen, Stam- en wapenboek van aanzienlijke Nederlandsche familiën III (1890) ontleenen wij het volgende: „Omstreeks het midden der 18e eeuw vertrok *Jacobus Sassen* uit zijne geboorteplaats Elsloo in het land van Valkenburg naar 's Hertogenbosch en vestigde zich aldaar in de Postelstraat. Hij stond in betrekking tot de paardenposterijen en werd spoedig na zijne vestiging gerekend te behooren tot de deftige burgers der oude Hertogstad, die hem op 22 Sept. 1763 het poorterschap verleende." Van deze was een achterkleinzoon Mr. Willem Karel Clemens Sassen, geb. te 's Hertogenbosch 26 Jan. 1817. Hij „was tot 1841 advocaat bij het gerechtshof aldaar en later bij dat te Maastricht, werd 17 Sept. 1850 lid der prov. staten van Limburg, in 1851 buitengewoon lid dier staten, in 1852 lid van den gemeenteraad van Maastricht en 9 Juni 1870 procureur-generaal en vice-president van den kolonialen raad en van het koloniaal bestuur op Curaçao, uit welke betrekkingen hij bij Kon. besluit van 8 Aug. 1871 eervol werd ontslagen. Zijn naam is onafscheidelijk verbonden aan de geschiedenis van Curaçao leeft nog steeds in dankbare herinnering en hooge vereering bij de bevolking van dat eiland voort. Het is hier de plaats niet de gebeurtenissen op Curaçao in herinnering te brengen, zeker is het, dat de geschiedenis hem bereids van allen blaam heeft gezuiverd en duidelijk aangetoond, dat de ongelukkige *Sassen* niet het recht heeft kunnen verkrijgen, dat hem toekwam. Hij was versierd met de medaille van het borstbeeld van den bevrijder Simon Bolivar van Venezuela en stond in zijn tijd bekend als een schrander en welsprekend rechtsgeleerde, waarvan dan ook zijne talrijke opstellen in Themis de duidelijkste getuigenis afleggen, en overleed te Everen bij Brussel 29 Dec. 1877." Hij was gehuwd in 1844 met zijn nicht Leonie Eugenie Augustine Sassen, geb. 1825, die nog geen jaar na zijn dood te Brussel hertrouwde met Mr. Theodoor Micheels, geb. 1831, advocaat te Maastricht. Van Mr. W. K. C. Sassen worden 3 kinderen genoemd: Ferdinand George Henri August Sassen, geb. 1846 te Maastricht, ingenieur bij de Staatsspoorwegen, ridder der Bolivarorde van Venezuela; Hugo Bernard Adriaan Sassen, geb. 1849 te Maastricht, voormalig consul van Venezuela te Amsterdam en te Brussel, voormalig confidentieel agent dier republiek in de Nederlanden, voormalig zaagelastigde der republiek Ecuador in België, consul van Columbia te Brussel, grootofficier, commandeur, officier en ridder van verschilende orden, officier d'instruction publique van Frankrijk enz., gehuwd te Caracas met een dochter van den generaal P. P. IJbarra; Mr. Egbert Emile Edmond Sassen, geb. te Maastricht 1852, doctor in de beide rechten, de wijsbegeerte en de letteren, kamerheer van Z. H. den Paus, ridder der Gregoriusorde.

Uit den Verren Vreemde.

De vorst van Afghanistan op reis.

De koning van Afghanistan heeft zijn land voor eenigen tijd verlaten om een verre reis naar het Westen te maken. Dat is weer een van die uitingen van een zich losmaken uit traditie-banden van het Oosten, welke als teeken des tijds groote beteekenis hebben, los en onafhankelijk van hetgeen over de reis zelve als merkwaardig kan zijn te vertellen. Koning Amanullah wil zelf zien wat andere landen hem te leeren geven, om, teruggekeerd, te kunnen overpeinzen in hoever hij hiervan iets ten nutte van zijn land en volk zal wenschen in toepassing te brengen.

Afghanistan is reeds uit zijn afzondering geroepen en gedrongen door de wereldgebeurtenissen van de laatste kwart-eeuw. Onder de regeering van den tegenwoordigen vorst is de inwendige rust ook zóó verzekerd, dat de koning het wagen kan het land voor meerdere maanden te verlaten, terwijl de leiding der regeeringszaken wordt toevertrouwd aan den Minister van Oorlog, Jenab-Aala Ilmare-Aala Mahomed Wali Khan.

De reis, ingezet door een bezoek aan Britsch-Indië, gaat, via Egypte en Turkije, naar West-Europa, waar verschillende landen in het plan opgenomen zijn.

De koningin en de achtjarige prins Rahimtulla Khan vergezellen den vorst, die, 't behoeft eigenlijk niet gezegd, een luisterrijk gevolg meevoert. Bij de aankomst te Bombay, de eerste haven door het gezelschap buiten 't eigen land aangedaan, was 't een groote verrassing de vorstin en de dames van haar gevolg in Europeesche kleederdracht te zien, korte rokken naar de heerschende mode, maar het gelaat meerendeels achter een zwarten sluier verborgen. Volgens de dagbladen, die veel aandacht vroegen voor de kleedij der dames, zou die sluier op de verdere reis worden afgelegd. Men zie hierin symbool, dan is 't geen detail van ondergeschikt belang. Om een denkbeeld te geven van de wijze waarop het vorstenpaar ontvangen wordt, maken wij er melding van, dat voor den koning op 27 December door den koning van Egypte te Caïro een parade was georganiseerd, waaraan 30.000 man deelnamen. Tot de officieele gasten bij het schitterend militaire schouwspel behoorden ook lord G. Lloyd, de hooge Britsche vertegenwoordiger in Egypte, en diens echtgenoote. De bevolking was van verre toegestroomd.

Als opvolgende gastheeren elkander willen evenaarden en overtroeven, belooft zulk een inzet!

Hotelbouw in de Congokolonie.

Op 3 Januari is de architect Jasper, broeder van den Belgischen minister-president naar de Congoprovincie Kivu vertrokken, waar hij, in opdracht van baron Empain, de plannen zal ontwerpen voor den bouw van verscheidene groote hotels. Het Kivugebied is één der rijkste en vruchtbaarste streken der heele kolonie; de gemiddelde temperatuur bedraagt er 20 à 25 graden. In de streek is veel bouwsteen en marmer voorhanden; vermoedelijk zal de heer Jaspar, voor wat den stijl betreft, rekening houden met de overblijfselen van Arabische bouwkunst, welke aldaar nog aanwezig zijn.

Naast de hotels zullen vliegpleinen worden aangelegd. Baron Empain, die ook groote belangen heeft in Egypte, blijkt van plan te zijn, na voltooiing van dit bouwplan, een geregelden vliegdienst te organiseeren tusschen Caïro en het Kivudistrict. De afstand zou in vier dagen worden afgelegd, zoodat het alsdan mogelijk zal zijn de reis Brussel—Congo in een achttal dagen te doen.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

FILMVERTOONINGEN.

Donderdag 29 December j.l. werd voor de leden, begunstigers en introducé's in het Centraal Theater een filmavond gegeven.

Eerst werd een film vertoond, betrekking hebbende op het bedrijf te Soerabaja van de firma G. Oud te Purmerend, welke film natuurlijk in de eerste plaats als reclame voor dat bedrijf bedoeld is, doch bovendien vele aardige kijkjes in Soerabaja en het leven daar geeft.

Vervolgens kwam het hoofdnummer van den avond „Mooi Bandoeng", een film, vervaardigd voor de vereeniging Bandoeng Vooruit.

We danken deze voorstelling aan den heer S. A. Reitsma, gewezen voorzitter dezer vereeniging, oud wnd. Burgemeester van Bandoeng, die zich voor den duur van zijn verlof te Apeldoorn gevestigd heeft, en zoo vriendelijk was ons eene vertooning dezer film aan te bieden en zich bereid te verklaren daarbij een toelichting te geven.

De film geeft een beeld van de aankomst te Tandjoeng Priok, van de reis naar Bandoeng, van de plaats zelf en hare omstreken. Het is een prachtfilm, die het natuurschoon van dit gedeelte van Java zeer goed weergeeft.

Ze is bedoeld als reclamefilm voor Bandoeng en o.i. als zoodanig schitterend geslaagd, doch bovendien voor menschen, die nooit in Indië geweest zijn, interessant, omdat ze staaltjes geeft van hetgeen door Nederland op Java wordt tot stand gebracht. Vooral de treinreis naar Bandoeng en de gebouwen op deze plaats leggen daarvan een gunstige getuigenis af.

De vertooning van deze 2 films voor het aandachtig publiek dat de zaal bijna geheel vulde, was een succes voor onze vereeniging.

Ze vormt een waardig slot onzer werkzaamheden in 1927.

In 1928 hopen we op gelijke wijze voort te gaan, zoo mogelijk nog meer te doen, als de belangstelling onzer leden en het toetreden van vele nieuwe leden ons daartoe in staat stellen.

Het Bestuur.

EURASIA-AVOND.

Deze zal hoogstwaarschijnlijk gehouden worden op *28 Januari of 4 Februari a.s.* in Tivoli bij genoegzame deelneming, waarvoor een vóórverkoop van kaarten gehouden wordt. Is die niet bevredigend, dan kan de voorstelling niet doorgaan, omdat we niet een heel jaar contributie aan één feestavond mogen geven. Dit zou echter wel jammer zijn, want de leden van „Eurasia" geven zich belangeloos — en wat zij bieden is werkelijk goed.

Als deze avond slaagt, willen we gaarne later nog eens „Eurasia" weerzien met „Njai Sonna".

Definitief is nu, dat de toegangsprijzen voor *leden, begunstigers* en hunne *huisgenooten f 1.—* zal zijn (pl. bel. en auteursrechten inbegrepen) en voor *niet-leden f 1.50.* Helpt allen!

Het Bestuur.

Afdeeling 's-Gravenhage.

VERTELLINGEN UIT HET ZEDELEVEN DER INHEEMSCHE RASSEN.

Voordracht met lichtbeelden door den Heer *Johan Koning* op *Vrijdag 20 Januari 1928,* des avonds om 8 uur in de groote zaal van „De Twee Steden", Buitenhof alhier.

Onderwerp: *Precieuze en curieuze vertellingen uit het zedeleven der inheemsche rassen.*

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

CONTRIBUTIE 1928.

Kennisgeving, dat het gironummer van den Secretaris-Penningmeester van de Vereeniging „Oost en West", Afdeeling 's-Gravenhage, is *No. 135120.*

Den leden wordt beleefd verzocht de contributie over 1928 *vóór 15 Januari* a.s. te willen voldoen door storting of overschrijving op girorekening 135120.

Nà 15 Januari zal over de contributie worden beschikt met bijvoeging van 15 cent voor inningskosten.

De Secretaris-Penningmeester,
J. C. BAUDOIN.

Afdeeling Twente.

LEZING LUCHTREIS NAAR INDIE EN TERUG.

Op *Maandag 9 Januari* a.s. zal voor onze afdeeling, in samenwerking met de afd. „Twente" van de Algemeene Vereeniging van Verlofsofficieren der Nederlandsche Land- en Zeemacht, de 1e Luitenant-vliegenier *G. A. Koppen* eene lezing *met lichtbeelden* houden over zijn *luchtreis naar Indië en terug.*

De lezing zal worden gehouden in het gebouw „Irene" te Enschedé.

Voor leden vrijen toegang; huisgenooten, introducées en andere belangstellenden betalen *f* 0.50 entrée.

De Secretaris,
G. W. STROINK.

Aan diegenen in Oost- en West-Indië die nog geen lid zijn onzer Vereeniging.

De Vereeniging „Oost en West" onderhoudt den band tusschen Nederland en de Indiën en tracht dien te versterken.

Zij bevordert de wederzijdsche belangen, zedelijke en stoffelijke.

Zij neemt stelling tegen invloeden die daarmede in strijd zijn.

Zij steunt alles wat strekken kan tot handhaving van het Rijksverband.

Leest het Orgaan, het „Koloniaal Weekblad", en deelt ons Uwen wensch mede omtrent hetgeen, naar Uwe meening, door de Vereeniging en haar Orgaan alsnog zou kunnen worden verricht voor onze leden in Oost- en West-Indië.

Meldt U aan voor het lidmaatschap. (Adres Secretariaat: Heulstraat 17, Den Haag).

Mededeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:

Mr. H. L. J. Bartstra, Ambtenaar ter beschikking bij den Belastingdienst; Nieuwe Ebbingestraat 104a, Groningen.

Mr. J. P. de Lange, Rechterlijk ambtenaar; Lange Bisschopstraat 41, Deventer.

M. Amir, Gouv.-arts b. d. D. V. G.; Willem Barentzstraat 72, Utrecht.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

J. Hoogstrate, Onderwijzer der 1e kl. bij het O. E. L. O.; Laan van Meerdervoort 574, 's-Gravenhage.

C. H. G. van Zijll de Jong, Adj.-Inspecteur b. d. Staatsspoor- en Tramwegen, Van Weede van Dijkveldstraat 41 te 's-Gravenhage.

F. A. Versteegh, Immigratieambtenaar 3e kl. te Medan, Kon. Wilhelminalaan 477, 's-Gravenhage.

C. Kolm, Techn. Ambtenaar 2e kl. b. d. P.T.T., p.a. J. Lanting, Overtoom 203 (I) te Amsterdam (W.).

L. E. de Kanter, Ambtenaar 3e kl. b. d. dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen, p.a. Hotel „Philadelphia", Raadhuisstraat 18, Amsterdam (C.).

Th. W. Grondijs, Ass.-Resident ter beschikking van den Resident van Sumatra's Westkust, Kampstraat 3, Baarn.

MET PENSIOEN.

E. E. M. J. Kromme, Fd. Controleur bij het Binnenlandsch Bestuur in de buitengewesten, Pieter de Hooghlaan 61, Hilversum.

MINISTERIE VAN KOLONIëN.

Commissariaat voor Indische zaken.

Voor de Gouvernementsmarine in Nederlandsch-Indië worden een tiental jonge 3de-officieren gevraagd, voorzien van het diploma van 3de-stuurman groote stoomvaart.

Zij, die in het bezit zijn van het getuigschrift B en kennis hebben van radiotelegrafie, genieten de voorkeur.

Aanvangssalaris *f* 165 's maands, na 1, 2 en 4 jaar dienst onderscheidenlijk *f* 185, *f* 205 en *f* 225 's maands. Bij bevordering tot 2de-officier en 1ste-officier kan een eindsalaris worden bereikt onderscheidenlijk van *f* 400 en *f* 525 's maands. Na het bereiken van laatstgenoemd salaris wordt nog aanspraak verkregen op eene driejaarlijksche verhooging van *f* 75 's maands, tot een maximum derhalve van *f* 600 's maands. Het aanvangssalaris der gezaghebbers bedraagt *f* 600 's maands, het eindsalaris *f* 850 's maands.

Bevordering van 3de-officier tot 2de-officier geschiedt bij geschiktheid, onafhankelijk van vacature; voor de bevordering tot de rangen van 2de- en 1ste-officier wordt geëischt het bezit van het diploma van met goed gevolg afgelegd examen voor die rangen.

Voor het bezit van een diploma van radiotelegrafist wordt, indien men geschikt is voor het zelfstandig bedienen van een radiostation (hetgeen door het hoofd van den dienst beoordeeld wordt), eene vaste toelage genoten van *f* 20 's maands, zoomede eene toelage van *f* 1 per dag bij plaatsing op een schip, dat van eene radioinstallatie is voorzien.

De vergoeding voor voeding is vastgesteld op onderscheidenlijk *f* 4, *f* 3.50 en *f* 3 per dag en per hoofd, al naardien het aantal ambtenaren, deelnemende aan de betrokken tafel, waarvoor op dien dag de vergoeding voor voeding wordt te goed gedaan, bedraagt 1, 2 of 3 of méér dan 3.

Voor de berekening van pensioen, bijdragen daaraan, wachtgelden, nonactiviteitsbezoldiging, verlofsbezoldiging en bijdragen aan en bedeelingen uit het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren wordt de bezoldiging van de officieren met *f* 100 verhoogd en die van de gezaghebbers met *f* 150.

Aan de uitzending is, volgens de thans geldende regelingen, voorts verbonden:

a. overtocht voor Gouvernementsrekening in de tweede klasse;

b. eene vergoeding voor uitrustingskosten, ten bedrage van *f* 750;

c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 125 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië en voortdurende tot den dag, waarop daar te lande de ambtsbezoldiging ingaat. (Deze voorloopige bezoldiging wordt in Indië uitbetaald.)

Aan de uitzending gaat een onderzoek, vanwege het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën, naar de lichamelijke geschiktheid vooraf.

Sollicitaties (op **ongezegeld** papier) moeten vóór 25 Januari 1928 worden ingezonden aan het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën, afdeeling B, Eerste Bureau, onder overlegging van:

a. diploma's (in afschrift) en, zoo mogelijk, getuigschriften;

b. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In het verzoekschrift moet worden vermeld wanneer de gegadigde is geboren.

Mutatiestaat van 28 Dec. 1927 tot 4 Jan. 1928.

Nieuwe Leden: — Geïntroduceerd door:

Nieuwe Leden	Geïntroduceerd door
G. W. F. de Vos, Gep. Generaal-majoor tit. der Genie N.-I. L., Den Haag, Sweelinckplein 30. *f* 5.	Eigen aanmelding.
C. J. Arnold, Den Haag, Frederik Hendrikplein 3. *f* 5.—.	Eigen aanmelding.
H. C. Wins, Den Haag, Stadhouderslaan 18. *f* 5.—.	den heer G. W. C. van Motman te Den Haag.
J. P. Warnaars, Enschedé, Lasondersingel 29. *f* 5.—.	Secretaris Afdeeling Twente.
Mevrouw A. E. Warnaars-Schlüter, Enschedé, Lasondersingel 29. *f* 5.—.	Secretaris Afdeeling Twente.
H. E. Elderink, Fabrikant, Enschedé, Gronausche straat 15. *f* 10.—.	Secretaris Afdeeling Twente.

Afschrijven:

P. J. Roostee, Den Haag, Groot Hertoginnelaan 23 (overleden).

F. A. Vervloet, Rotterdam, Westersingel 87.

J. Weijne, Kap. der Infanterie te Magelang (overleden).

Adresveranderingen:

F. Lubberink, Dierenarts, van: Hengelo, Deldensche Straat 96, naar: Utrecht, Nieuwe Gracht 60. *f* 5.

C. J. Evers, oud-Architect B.O.W., van Hilversum, van Ostadelaan 12, naar: Den Haag, Larixlaan 69. *f* 5.

J. G. Kerlen, Directeur Mestfabriek „Java", van: Semarang, naar: Den Haag, Prins Hendrikstr. 20. *f* 5.

W. J. Ph. J. Tuts, Gej. O.-I. Ambtenaar, Nijmegen, van: St. Stephanusstraat 5, naar: Berg en Dalweg 143.

Mr. H. Benjamins, Den Haag, van: p.a. Stadhoudersplein 4, naar: Raamweg 45. *f* 5.

J. J. Fanoy, Controleur 1ste klasse B.B., is geplaatst te Manindjau (S.W.K.).

Th. de Bie, 1ste Luit. Inf, van: Den Haag, Hofzichtlaan 26, naar: Bandoeng. D. v. O. IIe Afd.